

„Oduševljenje kojim su majke širom sveta pozdravile Leboajea pokazuje da u ovome leži važna istina.“

Daily Mail

Doktori se smeju, smeju se i majke, ali gotovo sve novorođene bebe gorko plaču. I sve knjige, do ove, usredsredivale su se na doktore i na majke, a zaboravljaše doživljaj beba.

Zaslepljene oštim, ogoljenim svetlima, zaglušene zbrkom nepodnošljivih zvukova, prepuštene neprijateljskoj i neprihvatljivoj sredini, one iskrivljaju svoja lica i zaurljaju. Ali da li radanje mora biti tako dramatično i bolno za bebe kao što obično jeste?

Dr. Frederik Leboaje, doskora Chef de Clinique na Medicinskom fakultetu u Parizu, misli da ne mora. Od 1966. godine on je pročišćavao svoje ideje i u ovoj toploj i humanoj studiji on se zalaže za korenito nov koncept – rođenje bez nasilja.

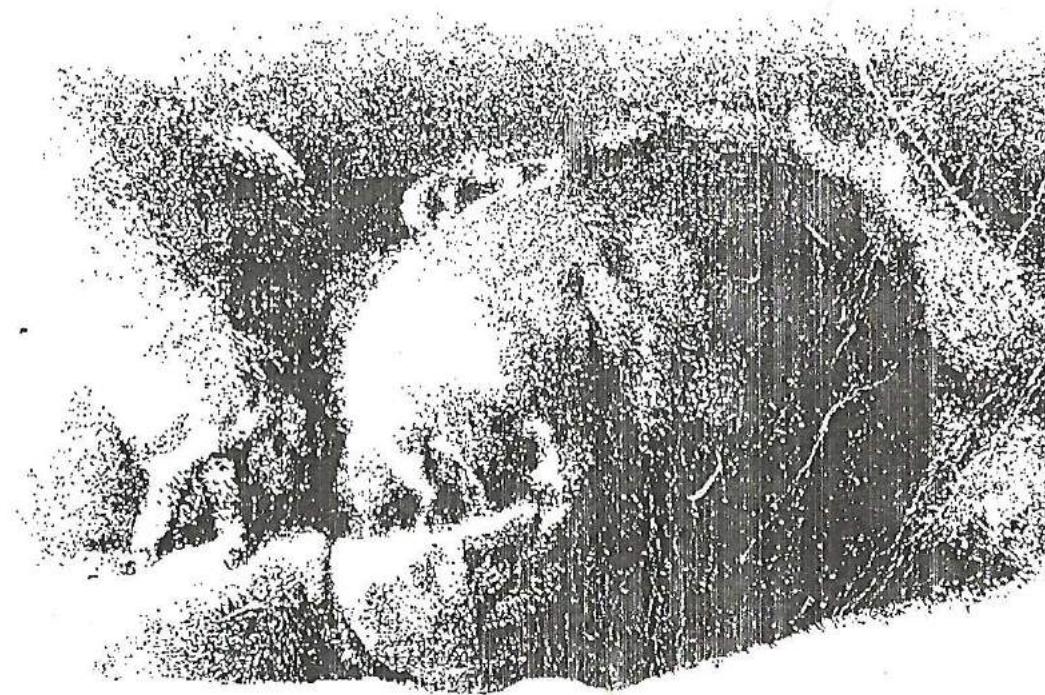
Rečima i slikama on pokazuje kako sa bebama možemo postupati kao sa ljudskim bićima i kako ih, uz prigušena svetla, tišinu i uz toplu, tečnu sredinu, možemo iz utrobe osloboditi nežno, blago i sa poštovanjem.

Frederik Leboaje ROĐENJE BEZ NASILJA

**Frederik
Leboaje**

ROĐENJE BEZ NASILJA

GRADINA

„Oduševljenje kojim su majke širom sveta pozdravile Leboajea pokazuje da u ovome leži važna istina.“

Daily Mail

Doktori se smeju, smeju se i majke, ali gotovo sve novorođene bebe gorko plaču. I sve knjige, do ove, usredsredivale su se na doktore i na majke, a zaboravljaše doživljaj beba.

Zaslepljene oštim, ogoljenim svetlima, zaglušene zbrkom nepodnošljivih zvukova, prepuštene neprijateljskoj i neprihvatljivoj sredini, one iskrivljaju svoja lica i zaurljaju. Ali da li radanje mora biti tako dramatično i bolno za bebe kao što obično jeste?

Dr. Frederik Leboaje, doskora Chef de Clinique na Medicinskom fakultetu u Parizu, misli da ne mora. Od 1966. godine on je pročišćavao svoje ideje i u ovoj toploj i humanoj studiji on se zalaže za korenito nov koncept – rođenje bez nasilja.

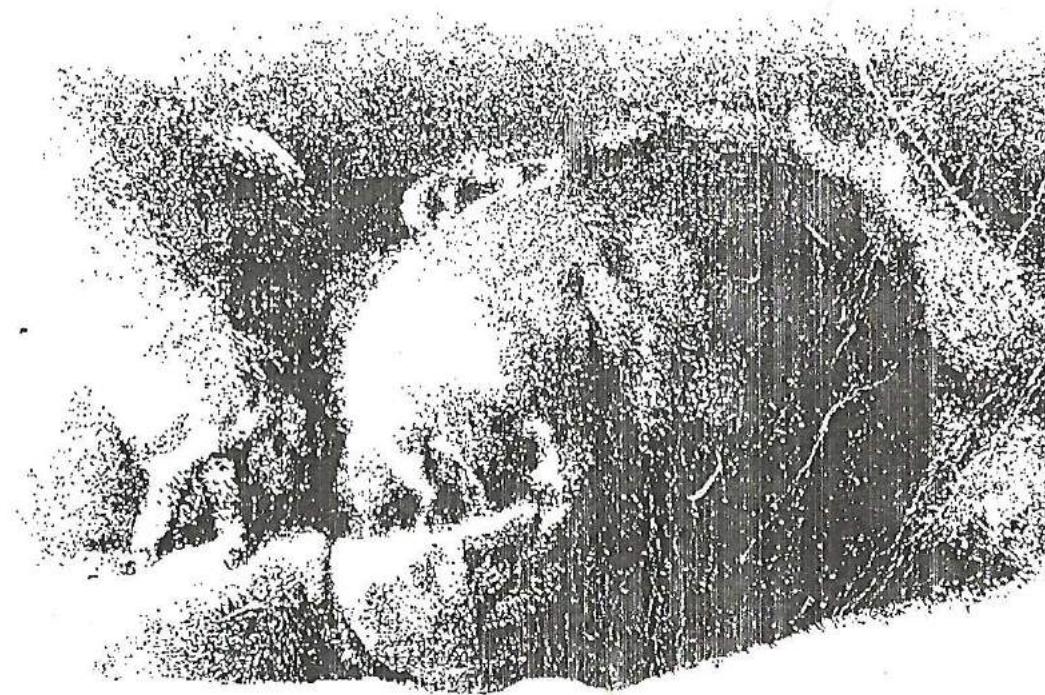
Rečima i slikama on pokazuje kako sa bebama možemo postupati kao sa ljudskim bićima i kako ih, uz prigušena svetla, tišinu i uz toplu, tečnu sredinu, možemo iz utrobe osloboditi nežno, blago i sa poštovanjem.

Frederik Leboaje ROĐENJE BEZ NASILJA

**Frederik
Leboaje**

ROĐENJE BEZ NASILJA

GRADINA

ROĐENJE BEZ NASILJA

Frederik Leboaje je rođen 1918. godine. Studirao je medicinu u Parizu, postao hirurg 1948. Specijalizirao je ginekologiju i akušerstvo, a 1953. je unapređen za *Chef de Clinique* na Medicinskom fakultetu u Parizu.

Prvi put je posetio Indiju 1959., i od tada svake godine tamo provodi po dva meseca.

Nove ideje o porođaju bez nasilja počeo je razvijati od 1966. Od tada raste njegovo uverenje da emocionalni uslovi pri rođenju imaju duboki uticaj i dalekosežne posledice na čoveka; nastavio je pojašnjavati svoje ideje i njihove praktične posledice.

Naslov originala:
BIRTH WITHOUT VIOLENCE
Frédéric Leboyer

Prvo izdanje ove knjige izašlo je u Francuskoj, *Pour Une Naissance Sans Violence*, izdavač je *Editions du Seuil* 1974. Knjiga je prevedena i na engleski jezik i štampana u Velikoj Britaniji u izdanju Wildwood House, dok je u Australiji izdavač Rigby 1975.

Pod naslovom *Birth Without Violence* u izdanju Fontana knjiga je doživela devet izdanja (od 1977. do 1983.), ovo je prevod engleskog izdanja.

Sve fotografije objavljene u ovoj knjizi dobijene su od Frederick Leboyer i Pierre-Marie Goulet, osim tri fotografije koje pokazuju bebu, u rukama akušera, okrenutu glavom nadole, koje su dobijene od strane IMS, Stokholm.

ROĐENJE BEZ NASILJA
Frederik Leboaje

Preveli sa engleskog:
Lena Petrović i
Marjan Tošić

GRADINA * 1989.

PRVI DEO

„Roditi se znači propatiti“
Guatama

- Da li verujete da je rođenje prijatan doživljaj... za bebu?
- Rođenje? Prijatno?
- Čuli ste me... da li verujete da su bebe srećne dok dolaze na ovaj svet?
- Šalite se.
- Zašto bih se šalio?
- Zato što su bebe samo bebe.
- Šta to treba da znači?
- Da bebe nisu sposobne za jaka osećanja.
- Zbog čega ste tako sigurni?
- Bebe nemaju potpuno razvijena osećanja.
- Kako znate?
- Pa, zar se ne slažete?
- Da se slažem, ne bih pitao.
- Ali svi znaju da nemaju.
- Od kada je to postao dobar razlog da se veruje u bilo šta?
- To je istina. Ali novorođene bebe ne vide, ne čuju, prema tome, kako se mogu osećati nesrećnima?
- Cak i da ne vide i da ne čuju, to ih ne sprečava da plaču iz svega glasa.
- Beba mora da isproba svoja pluća. To se zna na osnovu zdravog razuma.
- Besmislica!
- Pa, tako kažu ljudi.
- Ljudi govore svakakve gluposti. Ali, da li vi stvarno verujete da bebe ne osećaju uopšte ništa dok se rađaju?
- Očigledno da ne osećaju.
- Ja nisam baš siguran. Najzad, mala deca strašno pate zbog stvari koje nama izgledaju sasvim beznačajno - ona su hiljadu puta osjetljivija od nas.
- Da, znam, ali novorođene bebe su tako majušne."

- Kakve veze veličina ima sa tim?
- Pa...
- I zašto one tako jako vrište ako ih ništa ne boli ili ne muči?
  - Ne znam - to je refleksno, prepostavljam. Ali siguran sam da one ništa ne osećaju.
  - Ali *zašto* ne?
  - Zato što one nemaju svest.
  - Aha. Tako, vi mislite da to znači da one nemaju dušu.
  - Ne znam za dušu.
  - Ali ta svest... zašto je ona tako važna?
  - Svest je početak obrazovanja ličnosti.
  - Pokušavate li vi to meni da kažete da bebe nisu potpuna ljudska bića zato što nisu potpuno svesne? Recite mi još...

2

Koliko sam puta slušao ovakav razgovor. On ne vodi ničemu. Stvari su jednostavne. Mi smo ti koji ih komplikujemo.

Kad deca dolaze na svet, prvo što urade jeste da zaplaču. I tada svima lakne.

„Samo poslušaj to“, srećno uzvikuje majka, zapanjena što nešto tako malo može podići toliku galamu. Taj plač obično znači da su refleksi u redu i da mašina radi.

Ali, jesmo li mi maštine?

Zar plač nije uvek izraz bola?

Zar to ne bi moglo da znači da beba pati?

Zar to ne bi moglo da znači da je radanje bolno za dete, kao što je porođaj za majku?

Iako jeste, mari li neko za to?

Bojim se, sudeći po tome koliko malo pažnje obraćamo bebi, očigledno ne.

Tužno je što nas duboko ukorenjeno predubedjenje sprečava da verujemo da ta „stvar“ može da oseća, čuje ili vidi.

- Prema tome, kako može da oseća bol?
- „To“ vrišti, cvili i to je sve.
- Jednom rečju, to je jedan objekat.
- Ali šta ako je to već *osoba*?

3

Već osoba! To bi bilo u suprotnosti sa svim onim u šta verujemo
Zdrav razum nam nalaže da počnemo sa posmatranjem
činjenica.

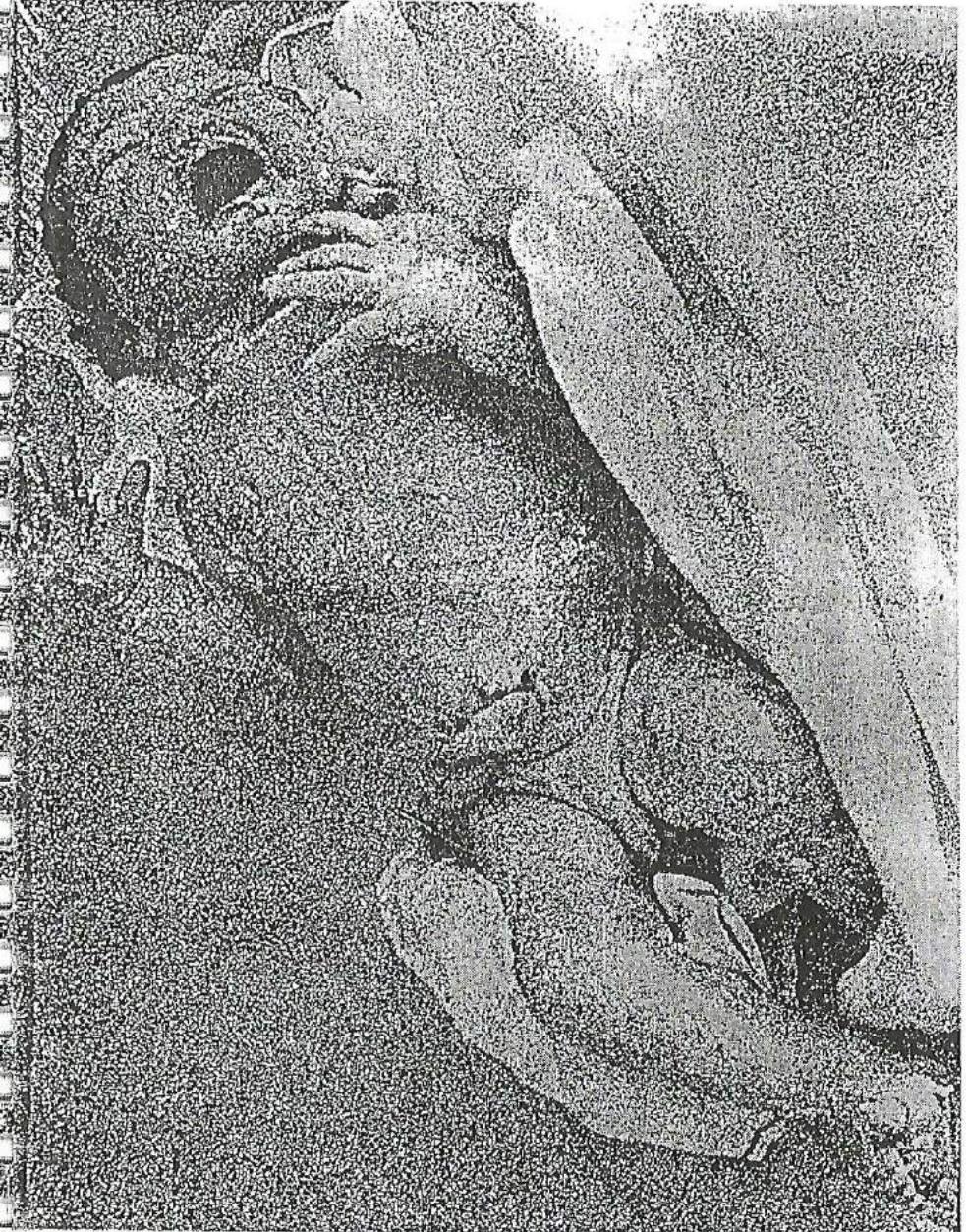
Ali one nam ovde ne govore apsolutno ništa.
Jer bebe nam stvarno ne mogu „reći“ ništa. One ne govore
rečima.

Niti delfini. Niti ptice. Ali to *njih* ne sprečava da komuniciraju.

Ima li jezika bez reči? Naravno. Mi znamo da oni postoje,
samo nam naša sujeta ne dozvoljava da to priznamo. Posmatrajte samo nekoga ko je slučajno progutao nešto vrelo, i videćete koliko uverljivo on govori - a sa koliko malo reči. On skoči uvis, skakuće s noge na nogu, mahnito maše rukama kao da bi htio da se osloboди preterane topote. Lice mu se grči, oči suze. Bez obzira da li je Eskim, Turčin ili Japanac on pokušava da saopšti: - Opeka sam se - a kaže to bez ijedne reči.

A opeči usta, u poređenju sa rađanjem, nije ništa. Ako postoji nešto što novorođenoj bebi ne manjka, onda je to sposobnost da se izrazi.

Pogledajmo bliže.

4

Dokaz je pred nama.

Tragični izraz, te čvrsto stisnute oči, te obrve koje pitaju...

Ta usta koja jauču, ta glava, koja uvučena u ramena, očajava.

Te ruke koje se molečivo pružaju; pa se povuku do glave u klasičnu pozu očajanja.

Ta stopala koja se besomučno ritaju, ta kolena podignuta da zaštite nežni i nadignuti stomačić.

Celo stvorenje je jedna masa koja se trese i grči.

Daleko od toga da ne govori, svaki pedalj njegovog tela isplakuje: – Ne diraj me! A u isto vreme preklinje: – Ne ostavljaj me! Pomozi mi!

Ima li poziva koji više razdire srce?

A ipak smo ovaj poziv, star koliko i radanje, oduvek pogrešno shvatali, ignorisali, zapravo nismo ga ni čuli.

Kako se to moglo dogoditi? Kako je moguće da se to još uvek dogada?

Prema tome, možemo li reći da novorodenče ne govori? Ne. Mi smo ti koji ne slušamo.

2

5

I tako počinjemo da se čudimo.

Da li je moguće da je to malo stvorenje već bilo osoba?

Koja pati? Koja jauče u bolu?

Ali ono se tek rodilo... i tako je malo...

Opet se nešto u nama opire, ne želi da čuje, odbija da veruje.

Nešto nam govori da zatvorimo oči, da sačuvamo naš dragoceni duševni mir.

Jasno shvatamo da nam je to nepodnošljivo za gledanje...

Šlike novorođenih beba su strašne; one izgledaju kao izmučeni zatvorenici.

Ljudi okreću glavu i kažu: „Ne! Ne podnosim to.“
Ili: „Da one pate? Mislite li to stvarno?“

Ono što ne želite da vidite ne može vas povrediti.

Drugi sitničavo objašnjavaju: – Rođenje nije takvo, inače bismo to znali. Vi nam pokazujete slike bebe koju muče. Bebe u rukama sadista.

Ne. Uopšte.

To je samo rođenje.

Nema čudovišta, nema sadista. Tu su samo ljudi kao što smo vi i ja. Ljudi koji su odsutni.

– Oni imaju oči, ali ne vide.

Slepi muškarci i žene čije su oči širom otvorene. A mi njih možemo posmatrati.

6

Jedno malo stvorenje samo što se rodilo. Otac i majka posmatraju ga sa oduševljenjem. Čak i mladi asistent izgleda zadovoljno.

Divan im osmeh osvetljava lica. Oni zrače srećom.

Svi, osim deteta.

Deteta?

O, blagi Bože, nije valjda!

Taj izraz agonije, užasa; a iznad svega ruke, podignute uz glavu...

Ovo čini neko ko je preneražen. Neko ko je smrtno ranjen i u samrtnom je času.

Zar pri rođenju ima toliko mnogo patnji, toliko mnogo bola? Dok roditelji to posmatraju u ekstazi, odsutni.

Izgleda neverovatno.

A ipak je tako.

7

Zašto se doktor smeška, zbog čega je toliko zadovoljan?

Zbog deteta? Nipošto.

On je obavio „svoj“ porođaj. On je uspeo u nečemu što nije uvek lako. Beba je tu, glasno plače, kao što se i očekivalo. Majka je zbrinuta. Sve je dobro prošlo.

Doktor se smeška sa olakšanjem. On je opravdano zadovoljan... sobom!

Šta je sa majkom?

Lice joj zrači oduševljenim osmehom. Ali čemu se ona smeši? Lepotí svog deteta? Nipošto.

Ona se smeši jer je gotovo.

Završio se „njen“ prirodni porođaj; ona nije bila potpuno sigurna u to, zato je zadivljena. Odahnula je. I – opravdano – ponosna je na sebe.

Ona se ushićeno smeši.

Ona je zadovoljna... *sobom*.

I ko je sad može kriviti?

Najzad, kako je otac?

Srećan čovek. Njegovim savršenim kvalitetima sada je zasigurno produžen vek: beba će porasti i postati kopija svog oca bez mane.

Ovaj čovek, koji možda nikada ranije nije ništa stvarno stvorio, stvorio je dete.

I zato je ponosan. I zadovoljan. Ali, zadovoljan *sobom*. Da, svi su zadovoljni. Sobom.

Što se tiče deteta...

NOVORODENA BEBA BEZ ŠKOLO
TANYA U KLUBU TRUDNIČKI
IZBEBA EVA "...VAPAY RAJENE BEBE"

8

Da li bi trebalo da jedni drugima čestitamo nad ovom patnjom, ili još bolje, na ovom slepilu?

Radaćeš u mukama, kaže Biblja.

Ali danas se žena može poroditi s radošću.

Ipak, kako ona može toliko da zrači radošću dok je njen dete još uvek pritešnjeno tolikim mukama? To se ne bi smelo događati.

Da li bi, stoga, žena trebalo da se odrekne svoje radosti?

Ne, sigurno ne.

Mi jednostavno sada moramo učiniti za dete ono što smo već učinili za majku. Ili bar moramo pokušati.

9

Odakle bismo mogli početi?

Majku moramo poučiti tome šta je prirodni porodaj. Ali kako da pripremimo dete? I kada? Dok je još u utrobi?

Jesu li odgovor fine elektrode koje bismo kroz majčin stomak usadili u lobanjicu?

Za ime Boga, ne. Iako bi tehnologija danas tako nešto mogla postići.

Ali to nije *naš* put.

Mi moramo početi razumevanjem.

Razumeti *zašto* novorođenče tako mnogo pati.

Odgovor se nalazi u samom pitanju. A kada se pitamo: „Zašto bebe pate dok se rađaju?“ znači da najzad pristajemo da čujemo zbog čega one tako očajno plaču već toliko dugo.

Moramo ih slušati, moramo nastojati da čujemo, da razumemo. I bićemo na pola puta.

10

Ono što rođenje čini tako strašnim jeste jačina, ogroman značaj i raznolikost tog doživljaja; njegovo ugušujuće bogatstvo.

Ljudi kažu - i veruju - da novorođena beba ništa ne oseća. Ona *sve* oseća.

Sve - potpuno sve, bez izbora, filtriranja ili diskriminacije.

Rođenje je plima osećanja, koja prevazilazi sve što možemo zamisliti. Čulni doživljaj tako silan da to jedva možemo pojmiti.

Bebina čula rade. Potpuno.

Ona imaju oštinu i svežinu apsolutne mladosti.

Šta su naša čula u poređenju sa njenim?

A oseti rođenja su još jači usled kontrasta sa onim kako je život do tada izgledao; jer čula su počela da rade još mnogo pre nego što je beba došla među nas, u ovaj svet.

Nesumnjivo, ovi oseti još uvek nisu organizovani u celovite i povezane opažaje. Ali sve ih to čini još jačim, još nasilnijim, nepodnošljivijim, zbunjujućijim.

11

Počnimo sa vidom.

Tvrdi se da je novorođena beba slepa.

Sudeći po izobilju zaslepljujućeg svetla koje se svuda koristi za vreme obavljanja porođaja, to mora da je sveopšta pretpostavka.

Svetla što blješte nemilosrdno se povezuju sa novim dołaskom na svet.

Naravno. Ko bi prigušivao svetla slepom čoveku?

Ova svetla su svakako od praktične koristi akušeru.

Ali šta je sa bebom?

Kada se bebina glava pomoli iz majčinog genitalnog proleta, dok joj je telo još uvek zarobljeno, može se videti da su

joj oči otvorene. I ponovo se zatvore. Odmah i čvrsto. Na licu se pojavi izraz krajnje mučnine i prolomi se poznati plač.

Ako „viđenje“ znači stvaranje mentalnih slika o onom čemu su oči izložene, tada zaista novorođena beba ne vidi. Ili bar, verovatno ne.

Ali ako viđenje znači opažanje svetlosti, beba zaista vidi.

Jasno.

U bebi postoji ista ljubav, ista žed za svetlošću kao i kod biljaka i kod cveća.

Bebu svetlo lako uzbudi, opije je. Tako mnogo da bi trebalo da joj je nudimo beskonačno polako, uz beskrajni oprez.

U stvari, bebe su toliko osetljive na svetlost da je opažaju dok su još u majčinoj utrobi.

Ako se žena koja je trudna više od šest meseci naga izloži sunčevoj svetlosti, beba koja je u njoj vidi to kao zlatnu izmaglicu.

A sada je to malo stvorenje, tako osetljivo na svetlost, iznenada izbačeno napolje iz svog mračnog boravišta, a njegove oči izložene poplavljaju svetlosti.

Ono vrištī, ne bez razloga: u očima će ga bolno žignuti, skoro, kao one ljudi u Hirošimi kada je blesnulo „hiljadu sunaca“.

Kada bi naš cilj bio da ovo stvorenje stvarno izludimo bolom, to ne bismo mogli bolje učiniti.

Jadna beba čvrsto stiska svoje oči. Ali zar je ono što joj pomaže nejaki, providni štit njenih očnih kapaka?

Istina glasi – novorođena beba nije slepa, već zaslepljena.

12

A kako stoji stvar sa sluhom? Je li jadna beba gluva?

Isto koliko i slepa.

U vreme pre nego što se bebe rode, njihove uši su već izvesno vreme radile za njih.

Dok su još bile u utrobi, one su mogle čuti zvuke majčinog tela: krckanje zglobova, krčanje želuca, a u pozadini svega toga jako lupanje majčinog srca.

Da i ne spominjemo njen glas. Majčin glas, koji se zauvek utiskuje u detetovu psihu.

Svačiji je glas jedinstven i ne može se oponašati, baš kao i otisak prstiju.

Nerođena beba je obeležena majčinim glasom, njegovim nijansama, njegovim prelamanjima, raspoloženjem koje izražava.

Štaviše, kao što opažaju svetlo, nerođene bebe opažaju i zvuke spoljašnjeg sveta – uprkos debljini zida majčinog stomaka.

One primaju te zvuke, prerađene, preobražene kroz vodu u kojoj plivaju, baš kao i ribe.

Pri rađanju, zvuci – do tada prigušeni – iznenada navale svom svojom snagom. Vode više nema; zaštitni omotač majčinog stomaka je nestao.

Sada su bebine uši iznenada postale ranjive, nezaštištene od divlje buke.

Beba rođenjem ulazi u gromoglasnu eksploziju. Potpuno je uzbunjena. Da li bi trebalo da smo iznenadeni?

Čini se da svet grmi. Dete uzvraća.

Da kažemo još jednom, mi smo ti koji su gluvi. Naše uši, celog života saletane zvucima, više uopšte ništa ne čuju.

Niko ni ne pokušava da u sobi za porođaje utiša svoj glas. U stvari, tamo se pre više nego govorи.

– Hajde! Samo guraj! Još, još!

I kada se dete pojavi, ono što uz opšte stanje uzbuđenja ono čuje jesu užvici, nove eksplozije zvuka.

Kako dete reaguje?

Ono opet pokušava zaštititi glavu svojim rukicama, kao da trpi ubitačni bol.

Dakle, je li novorodena beba gluva?

Ne. Ona je zaglušena.

13

Jadno stvorene! Kakva sudska, biti rođen i pasti pravo u krilo naše neukosti i surovosti.

Ono je zaslepljeno i zaglušeno.

Šta je sa osećajem za dodir?

Njegova koža – tanka, nežna, gotovo bez zaštitnog površinskog sloja – izložena je i ranjiva kao opečeno tkivo. Zadrhti i na najmanji dodir.

Novorodena beba zadrhti čak i kada joj se neko približi. Do rođenja, njeni kožni znaci su znala samo za jednoličnu mekoću membrane amniona. Tada je iznenada stavljena na pelene, marame, plahte.

Novorođene bebe dolaze na naš svet kao na trnovito polje. Prilagodiće se.

I ovde, kao i svuda, prilagodavanje znači povlačenje, umrtvljivanje čula.

Ali kada prvi put kroče na ovo trnje, one zajauču.
Naravno.

A mi, kakvi smo idioti, smejemo se.
Ali ovo je samo početak.

14

Pakao postoji, i to žestok. On nije izmišljotina.

Ali čovek kroz njega prolazi na početku svog života a ne na kraju.

Pakao je ono kroz šta dete prolazi da bi došlo do nas.

Plamenovi pakla saleću dete sa svih strana; gore mu oči, kožu, prže mu meso; proždiru.

Ovu vatru beba oseća dok joj vazduh prodire u pluća.

Taj vazduh, koji ulazi i pročišćava dušnik i širi alveole, sličan je kiselini polivenoj na ranu.

Ovo nije preuveličavanje. Treba samo posmatrati nekoga ko pokušava da udahne dim od cigarete po prvi put. To ne predstavlja ništa okorelom pušaču – njegove zasićene membrane su već odavno izgubile bitku. Ali novajlija, čija su tkiva, naravno, još uvek netaknuta, eksplozivno će se zakašljati u mahnitom pokušaju da se osloboди njegovog nepodnošljivog pečenja. Oči mu zasuze, lice mu zacrveni.

Ili, zamislimo dete koje, prevareno bezbojnošću čistog alkohola, nekim ga slučajem nategne umesto vode.

Čim alkohol dospe do detetovog grla biva jednom burnom reakcijom povraćen, dok se suze mešaju sa zgražavanjem i štucanjem, dete se zacrveni.

Za bebu, koja dolazi na ovaj svet, osećaj pečenja koji izražava dok vazduh ulazi u pluća najstrašniji je od svih.

Opečeno do krajnosti, celo se telo trese, drhti užasnuto, buni se.

Sve se napelo da protera neprijatelja.

I, evo, bebinog plača!

Plać koji označava i slavi put u život. On znači *Ne*. Jedan nagli, žestoki bunt. Plać koji je isto toliko očajan koliko i uzađan.

Jer ovo je samo prvi od svih onih udisaja koji slede – a svaki peče više nego onaj pre njega.

15

Da li je *ovo* sve?

Na žalost, ne.

Kada se beba pojavi doktor je ščepa za gležanj i podigne je da visi, glavom nadole.

Kao i obično, njegove su namere dobre.

Naime, bebinino telo je veoma klizavo, prevučeno sa *vernix caseosa*, gustom belom mašću koja ga prekriva od glave do pete.

Beba se drži za stopalo da bi se sprečilo da klizne i padne. Takav zahvat je siguran. Žgodan.

Zgodan za *nas*.

A za *bebu*?

Kako li se ona oseća kada se nađe odjednom u tom položaju?

Neopisivo smućeno.

Oni koji su imali noćne more u kojima se iznenada nađu zarinuti u bezdan dobro poznaju taj osećaj. On direktno potiče od tog trenutka, sa njihovog rođenja.

Da bi se razumeo sav užas takvog pada u ponor, moramo se za trenutak vratiti u majčinu utrobu.

Mi zaista posvećujemo tako malo pažnje našem telu da zaboravljamo važnost naših sopstvenih leda.

Ona su „iza“ nas. Pa ipak, ona upravljuju svakim našim raspoloženjem – bilo da su ona puna energije i vedra ili mlitava i sumorna.

Kažemo: Podmetni leda i govorimo o ljudima koji „nose“ odgovornost na svojim ravnjenima. Stanja našeg duha su zaista stanja naših leđa! I da bismo razumeli taj užasni šok kojim izlažemo bebu kada je obesimo nad bezdanom, mi najpre moramo shvatiti čemu su leđa izložena u tom trenutku. Moramo oceniti razliku između njih „pre“ i njih „sada“. „Pre“ je ono što je kičma doživela dok je beba sa velikim teškoćama pokušavala da pronađe svoj izlaz u svet.

U stvari, moramo se vratiti još dalje, u majčinu utrobu. I tu moramo ponovo oživeti ono čemu su leđa bila izložena.

16

Bebin život u utrobi prolazi kroz dva stadijuma: dva doba jednako trajanja, ali različita kao što se razlikuje zima od leta.

Prvo je „zlatno doba“.

To je embrionalni stadijum, kada je dete kao neka mala biljka koja raste i cveta.

Ukotvljena.

Embrion postaje fetus; biljka postaje životinja.

Ona se oglašava blagim pokretima koji se šire od trupa ka ekstremitetima.

Fetus uživa u svojim udovima. I u njihovoj slobodi.

Lebdeći okružen vodom, fetus je bez težine, lak kao ptica, okretnan i živahan kao riba.

Njegovo zadovoljstvo i sloboda su bezgranični. I njegovo je kraljevstvo, čije granice povremeno okrzne, zaista beskrajno.

Jer, u ovoj prvoj polovini trudnoće, jaje (membrana koja sadrži fetus i tečnost kojom je on okružen) raste brže nego dete.

Što se dete brže razvija, to i njegovo kraljevstvo brže raste.

Tako beba nikada nema osećaj skučenosti.

Fotografija bebe u ovom stadijumu (koje imamo), pokazuju potpuno opušten izraz.

Vizija spokojsstva.

Ovo je to Zlatno doba.

Ali ono ne traje doveka.

U dubinama utrobe, dete je podvrgnuto Prirodnom zakonu. Zakonu sveopštег preobraćanja, koji kaže da se na kraju sve mora pretvoriti u svoju suprotnost.

Oko sredine trudnoće, sve se menja. Dete nastavlja da raste i da se brzo razvija. Ali jaje, u kome se ono nalazi, u poređenju sa njim samo nezнатно poraste.

Tu počinju njegove nevolje.

Beba počinje da se oseća zatvorenom; polako i neprimetno njen se univerzum smanjuje.

Ono što je nekada bilo bezgranično prostranstvo, svakoga dana je sve više ograničava. Nestao je beskonačni okean pređašnjih – i srećnijih – dana; te absolutne slobode više nema.

I jednog dana beba postaje... zatvorenik.

A kakav je to tek zatvor!

Ćelija je tako mala da telo zatvorenika dodiruje sve zidove istovremeno. Zidovi su sve vreme zatvoreni. Sve dok, jednog dana, detetova leđa i majčina materica ne izgledaju kao da su spojeni u jedno.

Dugo se dete s tim neće pomiriti. Ono će se boriti i buniti. Uzalud. Zatvor je neumoljiv.

Ono povija svoju glavu i uvija se u loptu.

Možda mu neki instinkt govori da ništa ne traje doveka, da će njegova sadašnja patnja možda biti nagrađena radostima sutrašnjice. Ono se predaje; zaista, nema drugog izbora.

Svakoga dana, unutar zatvora koji je sve tešnji, beba postaje sve veća.

Privija se. Šćućurila se i pokorila.

Onda, jednog dana, zatvor oživi. Nezadovoljan što samo drži dete šćućureno u pokornosti, on počinje, kao neki oktopod, da ga steže i gnječe.

Preplašeno, dete trpi.

Kontrakcija prestaje, vraća se, smanjuje... onda dolazi druga.

Ne jako, više kao igra.

Tako da se jednog trenutka dete oporavi od prvobitnog straha i navikne na kontrakcije, koje čak počinju i da mu se sviđaju.

One, najzad, postaju razonoda.

Kada nadodu - stežući dete čvrsto - ono im se prepusta; izvija svoja leđa, drhti od zadovoljstva koje mu pruža ta čulna igra.

Ovo se poigravanje proteže tokom celog devetog meseca. Bezbolno za majku, ono priprema dete za kontrakcije pri pravom rođenju, za kontrakcije koja će biti deset puta jače.

17

Jednoga dana, ove kontrakcije prestaju da budu igra. One gnječe, dave, navaluju.

Počinje rađanje.

Dete je u kandžama jedne ogromne, pomahnitale i nepotpustljive sile.

Uvijanje više ne pomaže.

Bespomoćno, ono se još više šćućuruje. Sa napred povijenom glavom i savijenim ramenima, ono je prava lopta straha.

Zatvor je podiviljao i čini se kao da je namerio da uništi svog zatvorenika. Zidovi se još više zatvaraju. Ćelija se opasno sužava i pretvara u levak.

Detetovo srce samo što ne pukne, ono uleće u pakao. Tada se, iznenada, strah pretvara u ljutnju.

Besno, dete se baca na prepreku.

Mora se, po svaku cenu, probiti. Oslobođiti.

A, ipak, sva ta sila, taj čudovišni neprestani pritisak koji gnječe bebu, gurajući je napolje prema svetu, i taj slepi, pusti zid koji je zadržava i ograničava - sve to je jedno isto - majka!

Ona izvlači bebu.

A u isto vreme ona je zadržava unutra, zatvarajući svoj prolaz.

Ona je taj neprijatelj. Ona je ta koja stoji između deteta i života.

Samo jedno od njih može pobediti, to je borba na život i smrt.

U dete kao da je ušao đavo.

Pomahnitalo od borbe i jada, ostavljeno samo, ono nastavlja da se bori snagom očajnika.

Čudovište povlači bebu još niže. Nezadovoljno što je samo gnječe, ono je zavrće sa rafiniranom surovošću.

Da bi savladala tesni prolaz pelvisa, bebinu i telo i glavu izvode spiralni pokret kao kada vadimo zapušać iz flaže za vino.

Izgleda neverovatno da novorođenčetova glava, koja je najviše izložena svemu tome, dok skoro ne bude sabijena između lopatica ramena sve do grudi, može uopšte sve to izdržati.

Beba je sada na vrhuncu svojih muka rođenja. Napor koji je trebalo uložiti bio je prevelik. Kraj je svakako blizu. Čini se da je smrt neminovna.

Čudovište još jednom pritišće...

18

I tada, sve se raspukne!

Čitav svet se iznenada ukaže.

Nema više tunela, nema zatvora, nema čudovišta.

Dete je rođeno.

Gde su oni zidovi! Iščezli su, odgurnuti.

Nema ničega!

Umesto zidova, sada je praznina i sav užas koji ona stvara.

Sloboda! – i to nepodnošljiva.

Gde sam to ja...?

Bio sam pritešnjen i prigušen, ali sam bar imao oblik.

Majko moja, moj omraženi zatvoru, gde si?

Sam, ja sam ništavilo, izmaglica.

Uzmi me opet! Zatvori me. Zgnjeći me, uništi me.

Ali mi daj da postojim...

19

Dete oseća neobjasnjuivu mučninu: po prvi put su njegova leda nepoduprta.

I sada, na vrhuncu te zbrke, tog očaja i teskobe, neko grabi bebu za stopalo i diže je da visi nad prazninom.

Kičmeni stub, koji se naprezao, savijao, upinjao i uvijao do krajnjih granica svoje izdržljivosti – sada je prepušten sam sebi.

I glava, koja je probijala prolaz, sada nemoćno visi u prorednoj vazdušnoj sredini.

A sve se ovo dešava upravo u trenutku kada bi celo telo trebalo da se sabere, stisne, skupi da bi se ublažio taj ogromni užas, taj panični strah, što je od suštinske važnosti.

Ako je naša smisljena namera bila da poručimo detetu da je dospelo u jedan drugačiji svet, svet neukosti, surovosti i gluposti, koji smo bolji način mogli izabrati?

20

I sada, gde mi stavljamo uplašenu bebu, koja je sa toliko muke došla iz mekoće i topline utrobe kojom je sva bila okružena?

Na vagu.

Ponekad čak i na čeličnu vagu, toliko hladnu da peče kao vatra.

Evo plača.

A i radosti posmatrača.

Naročito ako beba svojom težinom, pošto se merenje obavi, ostavlja zadovoljavajući utisak.

Vidi se da zna da plače! kaže uzbudena majka.

Bebu opet podižu.

Ponovo za stopalo, dok se glava njiše.

Još veća vrtoglavica i užas.

Opet je polože. Na najbližu podlogu, pored svih onih krpiča koje prate život bebe.

Napuštena je, još uvek plače.

Tada se njene oči imaju čega pripaziti, spremaju se kapi. Beba se otima.

Oči joj silom otvaraju.
I nakapaju joj nekoliko suza tečnosti što peče.

21

I sada bebu ostavljaju samu.

Napuštena od svih i svega, izgubljena u svetu koji je nепријатељски koliko i neshvatljiv. Ona još uvek drhti od straha. Štucajući i daveći se.

Od tada se kod većine beba nesreća toliko usadi u njih da se one više ničemu ne nadaju.

One kao list drhte čim im se neko ljudsko biće približi.

I tada možemo videti nešto neobično: kada suza, hvatanja daha i muke bude previše, beba ustukne.

Naravno, ne bukvalno; njene joj nogice u tome neće pomoci.

Beba iščezne u sebi.

Opet se savije, uvija kao lopta, omotavši svoje rukice i nogice oko sebe.

Još jednom je zauzela fetalni položaj, položaj predašnje nesreće.

Simbolički, ona je sebe vratila u utrobu.

Prestrašena svetom, ona se vraća u Raj. Ona negoduje što se rodila. Opet postaje fetus. I opet... zatvorenik.

22

Sada je mirno.

Ali ne zadugo.

Bebu opet uzimaju i oblače je.

U nešto što je tesno, grubo, teško; ali koje „izgleda tako lepo“. Koje zadovoljava majku, familiju i prijatelja... Beba se opet buni, počinje glasno da jeca, plače, vrišti. Onoliko dugo koliko joj njena snaga dozvoljava.

I kada više nije sposobna da plače, ona klone.

Uroni u san.

Njeno jedino utočište.

Njen jedini prijatelj.

23

Takvo je rođenje.

Mučenje nevinog.

Čovek bi zaista trebalo da bude naivan pa da poveruje da takva kataklizma neće ostaviti svoj trag.

Njeni su tragovi svuda; na koži, u kostima, u stomaku, na ledima, u svoj našoj ljudskoj gluposti, u našem ludilu, u našim mučenjima, našim zatvorima, u legendama, pesmama i mitovima. Sami biblijski spisi nisu sigurno ništa drugačiji od ove odvratne priče o patnji.

DRUGI DEO

Pitanje i odgovor su jedno.

3 Rođenje bez nasilja

2
1

Sve je ovo zastrašujuće i poražavajuće; gotovo beznadežno.
Beznadežno za dete.

Da li bi trebalo da pripremimo dete dok je još uvek u materici? Pomoću elektroda?

Ne, nije detetu potrebna priprema. Potrebna je nama.

Ako pokazujemo takvu neosetljivost, takvo nerazumevanje u načinu na koji dočekujemo novorođenu decu, možemo li se čuditi što je svet... ovakav kakav jeste?

Za sada, skoncentrišimo se na proces rađanja.

Pogledajmo kako samo malo više razumevanja, sa naše strane, može u mnogome da izmeni stvar.

2

U činu rađanja postoji jedan uznemirujući paradoks.

Dete je iznenada oslobođeno neizdržljivog zatočeništva... i vrišti!

Ovo se očigledno dešava i zatvorenicima koji se iznenada nađu na slobodi.

Sloboda o kojoj su tako dugo sanjali ih opija – i ispunjava panikom.

Počinju da čeznu za svojim rešetkama.

Našavši se istovremeno i u boljem i u gorem položaju nego ranije, oni se nesvesno ponašaju na način koji im obezbeđuje povratak u zatvor.

Na isti način beba vrišti gušeći se od slobode.

Nas to ljuti i želeli bismo da kažemo: Ali to je besmisleno, trebalo bi da gučeš od zadovoljstva, a ti plaćeš. Sada konačno možeš da se ispružiš, protegneš, pokrećeš noge i mašeš rukama; a ti ipak plaćeš! Osvrni se oko sebe. Pogledaj svoje kraljevstvo i svoju sreću.

Dete mora da shvati; mora da sluša glas razuma.

Razum? Sićušno stvorenje staro tek nekoliko minuta?

Vrlo malo ljudi sluša glas razuma u svojim najboljim trenucima. Kako to onda reći jednoj bebi?

Reći nije prava reč.

Sa bebom moramo da razgovaramo njenim sopstvenim jezikom, jezikom koji prethodi rečima.

Treba li onda govoriti pomoću gestova, kao što bismo razgovarali sa strancem?

Naravno da ne.

Moramo se vratiti još dalje unatrag i ponovo otkriti univerzalni jezik, a to je, jednostavno, jezik ljubavi.

Da li je to ono što je potrebno novorođenoj bebi?

Da; moramo govoriti o ljubavi. Moramo govoriti jezikom ljubavnika.

A koji je to, zapravo, jezik ljubavi?

Ne govor. Dodir.

Ljubavnici su stidljivi, jednostavni. Kada žele da uspostave kontakt na svoj osoben način, oni traže tamu; oni gase svetlo. Ili jednostavno zatvaraju oči.

Oni stvaraju noć oko sebe. Sva ostala čula su prigušena. Dodir postaje sve.

I u ovoj novonadenoj tami, oni se grle da bi ponovo dočarali staro voljeno zatočeništvo, i ēute. Reći im nisu potrebne.

Jedino im se može desiti da uzdahnu od zadovoljstva.

Njihove ruke govore.

Njihova tela slušaju i razumeju.

To je ono što je potrebno novorođenim bebama. Ovo je način na koji treba da razgovaramo sa njima, ovo je način koji one razumeju; jezik nežnosti, jezik dodira.

Razmotrimo čula, jedno po jedno, pogledajmo šta možemo da učinimo a da ne zastrašimo dete koje je došlo među nas.

3

Stvar je, zapravo, sasvim jednostavna.

Počnimo sa problemom čula vida, sa očima.

I zamislimo da smo poput ljubavnika u mraku.

Istog trenutka naša budnost, naše čulo dodira se izoštrava. Ali, iznad svega, detetove oči bivaju pošteđene.

Naravno, malo svetla je neophodno zbog majke, da je ne bismo povredili kada se pojavi detetova glava. Ali kako osvetljenje je nepotrebno.

Cim se glava pojavi i opasnost mine, treba pogasiti sva, izuzev malog noćnog svetla. To je sasvim dovoljno.

U polutami, majka će moći da razabere lik svoga deteta tek nejasno. A to je dobro, jer je lice novorođenčeta gotovo uvek izobličeno od straha.

Za majku je bolje da upozna svoje dete dodrom. Bolje je da ga opipa pre nego što ga vidi. Bolje da oseti taj topli treparavi život; da potpuno doživi ono što joj njene *ruke* kažu. Bolje da drži svoje dete nego da ga gleda.

Kasnije, kada mu se lice opusti i dobije svoj pravi oblik, biće za to dovoljno vremena.

U ovom trenutku ona treba tiho da govorи svojoj bebi, da je umiri svojim dodrom.

I majka i dete dobijaju mnogo ukoliko se prvi susret odigra u polutami.

Međutim, ovo je ponajviše za dobrobit deteta, čije su oči pošteđene prejakog svetla.

4

A sada o čulu sluha...

Vrlo jednostavno: ēutite.

Zapravo, to nije tako lako.

Većina ljudi voli da priča; čak i kada stvarno ne govorimo, mi pričamo u sebi.

Pored toga, čutati u nečijem društvu je toliko neprijatno da smo retko skloni da to i pokušamo.

Čutati, slušati, čuti ono što je neizgovoren - sve to zahteva veliki napor, štaviše, pravi trening.

Prve žene čije su se bebe rodile u tišini je to toliko uzne-mirilo da bi vredelo ispričati celu priču. Razgovarali smo vrlo malo i tiko u toku zadnjih faza porodaja i u toku samog rada-nja. Hteli smo da stvorimo atmosferu spokojs-tva.

Kada se dete rodilo nismo izgovorili ni jednu reč. Ako je povremeno bilo savršeno neophodno da se nešto kaže - da se daju instrukcije ili zapovesti - to smo činili gotovo nečujnim šapatom da ne bismo uznemirili decu u prvim trenucima njihovog života.

Ovaj postupak - potpuno prirodan a ipak tako neobičan - je toliko uznemirio majke da ih je ubrzo uhvatila panika.

Uместo da vrište kao što smo očekivali, bebe su zdravo zaplakale dva - tri puta a onda sе zadovoljile snažnim disanjem. Tako da je ono što je u dubokoj tišini koja je usledila svaka žena čula bilo izostanak bebinog plača. Dok im je pogled upitno prelazio sa jednog na drugog člana ekipe, oči su im izražavale najpre iznenadenje, a potom unezverenost.

Konačno, ne mogavši više da se uzdrže, povikale su: - Zašto moja beba ne plače? Izgledale su stvarno ojađeno. Izne-nađenje, žaljenje, *optužba*, u ovim pitanjima zaprepastili su nas. Tek tada smo shvatili kako je duboko usaćeno shvatanje da novorođenče mora da plače, da su rođenje i patnja jedno isto.

Šta smo mogli da kažemo? Ove žene nisu bile dovoljno pripremljene za ovu tišinu, tako neobičnu a ipak tako prirodnu.

Toliko smo se udaljili od prirodnog života da nas nešto tako istinito i jednostavno kao ovaj mir može iznenaditi i uzne-miriti.

- Moja beba je mrtva, - čuli su se očajni glasovi.

- Vašem detetu je dobro, govorili smo, pokretom ih opominjući da govore tiše da bi pošteli sluh novorođenih beba.

Naš šapat ih je još više uznemirio.

- Mrtva! Moja beba je mrtva! - nastavlja se stari napev.

Mrtva? Njihova deca su ležala potruške čineći pokrete koji su tipični za novorođene bebe i koji podsećaju na pokrete pri rođenju.

- Mrtva deca se ne kreću. Dodirnite svoju bebu i videćete kako se kreće. Vidite kako je srećna! Ali još uvek smo govorili tihim glasom kojim se izražava tuga.

Kako da zadovoljimo i majku i dete?

A onda smo pokušali, doduše prekasno, da objasnimo razloge zbog kojih smo čutali.

A to su obzir prema novorođenčetu i njegovom preosetljivom sluhu, čvrsta odluka da ga ne uplašimo iznenadnom bukom. Pokušali smo da objasnimo ovim majkama da plač i patnja nisu neophodni pri rođenju. Ali naša objašnjenja su došla suviše kasno i nisu uspela da ih ubede; oči su im još uvek bile pune sumnje i bola.

Konačno su se malo umirile.

- Vaša bebe se zaista odlično oseća, onoliko dobro koliko je to u ovom trenutku moguće, govorili smo hrabreći ih.

- Da li zaista tako mislite? pitale su sa nevericom.

Istinu govoreći, moramo priznati da novorođenče koje počinje da guče od zadovoljstva, pošto je samo jednom ili dva puta zaplakalo - koje zeva i proteže se, koje ulazi u život kao što se mi budimo posle okrepljujućeg sna - donekle izaziva iznenadenje. To je isto tako neočekivano, isto tako čudno za neupućene kao što je majka koja se pri porođaju ozareno smeši i čuti.

Izgleda, dakle, da su nam danas potrebna objašnjenja za ono što je prirodno. Moramo biti budni i svesni.

Svesni da beba može da čuje, svesni toga kako joj je sluh osetljiv i kako je povredljiv.

U stvari, moramo da naučimo u ovom prvom trenutku da volimo bebu zbog nje same. Ne zbog sebe. Ona nije neka izuzetna stvar koju posedujemo, da bismo se njome hvalisali.

Ona predstavlja život koji nam je svima poveren.

Majke moraju naučiti da osećaju: Ja sam njegova majka, a ne: – Ovo je *moje dete*.

Postoji ogromna razlika između te dve stvari.

I od nje zavisi čitava budućnost deteta.

5

Ovo navikavanje na tišinu, tako neophodno kada se radi o majkama – isto je tako važno za one koji pomažu pri porođaju: akušere i babice.

Ljudi govore glasno u porodilištu. Reči podsticaja „napni se“ retko se izgovaraju šapatom.

Ovi preglasni podsticaji uzneniravaju majku više nego što joj pomažu. Stišani glasovi mogu da je opuste i da joj pomognu više nego vikanje.

Ljudi koji učestvuju u porođaju moraju da se nauče na ovu, novu tišinu. Oni, takođe, moraju biti pripremljeni da brižno i s poštovanjem prihvate dete.

6

Sa polutamom i tišinom, gotovo neprimetno, stvorili smo svet koji odiše spokojstvom.

Ljudi ne viču u crkvi. Naprotiv, oni instinkтивno govore tih. Soba u koju stiže novorođenče zasluzuje barem isto toliko poštovanja.

Tama i mir: šta nam je još potrebno?

Strpljenje. Ili, tačnije, navikavanje na krajnju sporost koja se graniči sa nepokretnošću.

Bez ove sporosti uspeh je nemoguć; bez nje ne možemo da komuniciramo sa bebom.

Prihvatići taj lagani tempo, predati mu se – to takođe zahteva vežbu. To važi i za majku isto koliko i za one koji joj pomažu. I opet, uspeh zavisi od našeg razumevanja čudnog sveta u kome je beba do sada živila.

Ne smemo zaboraviti da se njen silazak u pakao odvijao santimetar po santimetar, ili još sporije. Kako su joj pokreti postajali sve sputaniji, u njima se sakupljala velika zaliha snage i energije.

Ukoliko ne doživimo ovu krajnju usporenost u sopstvenom telu, nećemo moći da razumemo čin rađanja, niti da pravilno dočekamo novorođenče.

Njegov ritam je tako usporen da je praktično statičan.

Naš ritam je gotovo frenetičan.

Pored toga, mi nikada zaista nismo prisutni – uvek smo negde drugde. Sećamo se prošlosti ili planiramo budućnost. Uvek u vremenu koje prethodi ili predstoji. Nikada u sadašnjosti.

Ali, moramo naučiti da budemo u sadašnjosti.

Da zaboravimo budućnost i da zaboravimo prošlost.

I opet, sve je vrlo jednostavno. A ipak tako teško.

Kako to postići?

Samo uz potpuno usredsredenu pažnju.

Mi koji posmatramo moramo da nanovo otkrijemo novorođenče, kao da je to prva beba koju smo ikada videli. Moramo biti tako općirjeni da na sve ostalo zaboravimo. Uključujući i sebe. Vekovna razdvojenost između posmatrača i predmeta posmatranja mora nestati.

Mi moramo nestati.

Tako da ostane samo beba.

Moramo gledati u tu bebu. Ili još bolje, moramo uči u njeno biće.

Jednostavno. Bez predrasuda. S potpunom nevinošću. Potpuno novi.

Moramo postati ta nova osoba.
Ali, suviše smo požurili.
Sačekajmo bebu.

7

Evo.

Sve je spremno. Tama, tišina i mi.
Vreme je stalo.
Dete može da se pojavi.

Sada je trenutak.

Beba se pomalja... prvo glava, a zatim ruke; pomažemo joj da ih oslobodi zavlačeći po jedan prst pod svako pazuh. Pridržavajući tako bebu, podižemo malo telo, kao da izvlačimo nekog iz bunara. Glavu *ne* dodirujemo. Istog trenutka stavljamo dete na majčin stomak.

Ima li boljeg mesta? Njen stomak ima upravo bebin oblik i dimenzije. Do malopre ispušten, sada udubljen, stomak izgleda kao da čeka poput gnezda.

Njegova topota i gipkost dok se diže i spušta u ritmu njenog disanja, njegova mekoća, sve ga to čini najboljim mogućim odmorištem za dete.

Preseći pupčanu vrpcu pošto je dete tek izašlo iz materice je surov čin čije su loše posledice nesagleđive. Ne dirati je dok još pulsira, znači preobraziti čin rađanja.

Prvo, ovo primorava lekara da bude strpljiv; ovo nalaže i majci i lekaru da poštuje bebin životni ritam.

I više od toga.

Kao što smo rekli, pri prodiranju u bebina pluća vazduh peče kao vatru.

Pre rođenja beba nije pravila razliku između sveta i sebe pošto su „spolja“ i „unutra“ bili jedno isto.

Dete nije znalo ništa o borbi suprotnosti – ništa nije bilo hladno, jer hladno se može spoznati pomoću kontrasta sa onim što je vruće. Temperatura tela deteta i majke je prirodno uvek identična; pošto nisu odvojeni.

Za novorođenče, ulazak u naš svet je ulazak u carstvo suprotnosti, gde je sve dobro ili loše, prijatno ili neprijatno, suvo ili mokro...

Ove protivurečnosti, kao što će beba sazнати, su nerazlučivo povezane.

A kako beba ulazi u ovo carstvo suprotnosti? disanjem. Svojim prvim dahom orla prelazi prag. I evo je.

Beba udiše. I ovaj udisaj rađa svoju suprotnost – izdisaj.

Klatno je pokrenuto – a kretanje je prvi princip našeg sveta, u kome je sve disanje, njihanje; u kome se sve uvek rađa iz sopstvene suprotnosti – dan iz noći, leto iz zime, snaga iz slabosti.

Bez kraja, bez početka.

Disati znači biti u skladu sa celim živim svetom. Biti u harmoniji sa univerzumom, sa njegovim večnim bilom. Govoreći konkretnije, to znači udisati kiseonik, a izbacivati produkte sagorenja, uglavnom, ugljen-dioksid.

Ali, u ovoj jednostavnoj razmeni, dva sveta se približavaju jedan drugom pokušavajući da se dodirnu, da se sjedine, da se sretnu: unutrašnji i spoljašnji svet.

Dva sveta, sada odvojena, pokušavaju da se ponovo nađu, da se ponovo spoje: malo „ja“ unutra i ogromni svet spolja.

I krv koja napaja iznutra i vazduh koji prodire izvana utiču u pluća. Vazduh i krv hrle jedno prema drugom u želji da se spoje. Oni nisu u stanju da to učine pošto su odvojeni jednim zidom, tankom pregradom alveola.

I oboje uzdišu za izgubljenim jedinstvom.

Krv stiže u pluća – tamna, siromašna kiseonikom, zasaćena ugljen-dioksidom i ostalim otpadnim materijama koje joj oduzimaju vitalnost, mladost i snagu. U plućima ona će se opet podmladiti i napojiti energijom.

Preobražena svojom posetom Vrelu Mladosti, ona opet kreće živahna, obogaćena i crvena, silazi da podeli svoje bogatstvo i ponovo se vraća gore, zasićena otpadnim materijama. Vraća se plućima gde se obnavlja. I krug se nastavlja u nedogled.

A srce, kao prvi pokretač, šalje ovu obnovljenu krv jednim tkivima celog organizma putem koji se zove veliki ili sistemski krvotok. Istovremeno suprotnim ali sinhronim pravcem ono vraća staru istrošenu krv izvoru obnove, plućima. Ovo je poznato kao mali ili plućni krvotok.

Mali krvotok se tako zove zbog kratkoće puta koji istrošena krv prelazi od srca do pluća i natrag.

Veliki krvotok se tako zove zbog dužine puta koji krv prelazi od srca do granica njegovog carstva, do temena, krajnjih tačaka udova, unutrašnjih organa.

Kako se sve ovo odigrava u fetusu, čija pluća još uvek ne funkcionišu?

Jer njegova krvisto tako mora da se obnavlja.

Ovo obavlja posteljica koja ima funkciju pluća. Krv cirkuliše kroz nju putem pupčane vrpce, koja nije ništa drugo do tri cevčice: jedna vena i dve arterije u jednom omotaču.

Krv se obnavlja u posteljici ne pomoći kontakta sa spoljnim vazduhom, već putem kontakta sa majčinom krvljom, koja se regeneriše u *njenim* plućima... ukratko: majka diše za svoju bebu. Baš kao što jede za svoju bebu, nosi svoju bebu, štiti svoju bebu. Spava, sanja i čini sve za nju.

Pre nego što se beba rodi, zavisnost od majke je potpuna.

A šta se dešava prilikom rođenja? Neobična avantura, potres, revolucija: krv koja je do tada tekla kroz pupčanu vrpcu sada ulazi u nova pluća.

Bebina krv napušta staru poznatu stazu, put koji je vodio kroz majku.

Dišući – snabdevajući svoju krv kiseonikom svojim sopstvenim plućima – beba stupa na put autonomije, nezavisnosti i slobode.

Naravno, ovo je samo prvi korak. Sve ostalo, izuzev vazduha, dete još uvek dobija od majke.

Ali prvi korak je napravljen. Krv, međutim, ne napušta stari put pupčana vrpca – posteljica spremno i grubo, odjednom. Ona ne navire u pluća naglo.

Ili bar ne bi trebalo. I to je suština cele stvari.

Zavisno od toga da li do ovog prelaza dolazi postepeno, nežno – ili brutalno, u paničnom strahu – rođenje može postati spokojno buđenje... ili tragični dogadjaj.

VAZNO

11

Priroda, kažu, nikada ne čini nagle skokove.

Ipak, rođenje je ipak jedan takav skok. Razmena svetova, nivoa.

Kako možemo razrešiti ovu protivurečnost? Kako priroda ublažava prelaz čija je suština tako nasilna?

Vrlo jednostavno.

Priroda je stroga, ali nežna. Mi pogrešno razumemo njene namere, a onda je krivimo za posledice.

Sve u vezi sa rođenjem je tako udešeno da se i skok i prizemljenje mogu ublažiti.

Opasnost sa kojom se dete suočava tokom rođenja se s pravom naglašava.

Ova opasnost je anoksija: Nedostatak neophodnog kiseonika na šta je nervni sistem veoma osjetljiv.

Ako se desi da dete ne dobije kiseonik, posledica je nepopravljivo oštećenje mozga: doživotna invalidnost.

Stoga dete ne sme ni po koju cenu ostati bez kiseonika pri radanju, čak ni za trenutak.

Vazno

To je ono što nam stručnjaci kažu.

A to je ono što je i priroda uvek znala.

Ona je to tako udesila da tokom celog opasnog procesa rađanja dete prima kiseonik iz dva izvora, a ne jednog: iz pluća, i iz pupčane vrpce.

Dva sistema funkcionišu istovremeno pomažući jedan drugom: stari sistem, pupčana vrpca, i dalje snabdeva bebu kiseonikom sve dok ga novi sistem, pluća, u potpunosti ne zameni.

Međutim, kada se beba rodi i odvoji od majke, ona je još uvek vezana za nju pupčanom vrpcom, koja pulsira u toku narednih nekoliko minuta: četiri, pet, nekada duže.

Snabdevena kiseonikom preko pupčane vrpce, zaštićena od anoksije, beba može da se navikne na disanje bez opasnosti i bez šoka, bez žurbe, sledeći svoj sopstveni ritam.

Pored toga, krv ima dovoljno vremena da napusti stari put (koji vodi ka posteljici) i postepeno ispuni plućni krvotok.

Za to vreme, osim toga, jedan otvor na srcu se zatvara, čime se stari put zauvek prekida.

Ukratko, u toku prosečno četiri do pet minuta, novorođenče živi u dva sveta. Dobijajući kiseonik iz dva izvora ono postepeno prelazi iz jednog u drugi, bez naglog prekida, gotovo bez plača.

Šta je potrebno da bi se ovo čudo odigralo? Samo malo strpljenja. Samo spremnost da se stvari ne požuruju, da se sačeka; da se detetu da vremena da se prilagodi.

Očigledno, ovo treba znati; kako bismo inače mogli da čekamo pet dugih minuta ne radeći apsolutno ništa, kada nas sve podstiče na delanje: naša brzopletost, naše automatske pretpostavke, naše navike i naše večno nestrpljenje.

12

Za bebu ovo predstavlja ogromnu razliku.

Da li ćemo iseći pupčanu vrpcu odmah ili ne, utiče suštinski na način na koji beba prihvata disanje, i stoga može da uslovi čak i bebin stav prema životu.

Ako se vrpca preseče čim se beba rodi, mozak se naglo lišava kiseonika.

Sistem za uzbunu se time aktivira, i bebin ceo organizam reaguje. Disanje se uspostavlja kao odgovor na agresiju.

Celokupni govor detetovog tela – frenetični pokreti njegovih udova, ton njegovog plača – izražava intenzitet njegove panike i napora da preživi.

Ulazeći u život, beba se susreće sa smrću. I da bi izbegla smrt ona počinje panično da diše. Za novorođenče, disanje je poslednje pribrežište. Već je prvi uslovni refleks usaden, refleks u kome će disanje i patnja biti zauvek povezani. Kakav način da se počne život!

13

Vazno

Kako se stvari odigravaju kada se uzdržimo od intervencije i ne diramo pupčanu vrpcu?

Dvostruko snabdeven kiseonikom, bebin mozak nije ugrožen čak ni za trenutak. Ne dešava se ništa što bi aktiviralo sistem za uzbunjivanje. Stoga nema anoksije, nema panike ni bola.

Umesto toga, lagani i postepeni prelaz iz jednog stanja u drugo, pri čemu krv menja pravac bez iznenadnog prekida.

Pluća počinju da rade bez grča.

Kada beba izade napolje ona zaplače. Do ovoga dolazi zato što se toraks – koji je do sada bio potpuno sputan spoljašnjim pritiskom iznenada osloboda i otvara.

Stvara se praznina, vazduh nadire unutra. Ovo je prvi udisaj, pasivno primljen.

Ipak, on peče.

Dete reaguje burnim izdisajem, i to je taj plač.

A zatim, vrlo često, sve prestaje.

Kao da je preneražena takvim bolom, beba prestane da diše.

Ponekad se pre toga zaplače dva ili tri puta.

Prestanak disanja nas ispunjava velikim strahom. Tapšemo je, udaramo.

Ako smo bolje obučeni da kontrolišemo svoje impulse, ako imamo poverenja u prirodu i ujednačene postojane pulsacije pupčane vrpce, uzdržaćemo se od intervencije. I beba počinje da diše ponovo, sama od sebe. Oklevajući isprva oprezno, još uvek sa povremenim pauzama. I dalje primajući kiseonik iz pupčane vrpce, beba ima vremena da tačno ustanovi koliko bola može da podnese.

Pauza, zatim još jedan udisaj. Beba se navikava na ovaj osećaj i postepeno počinje sve dublje da diše. Uskoro nalazi zadovoljstvo u onome što joj je pre nekoliko trenutaka bilo bolno.

Ubrzo ona počinje da diše punim plućima, ravnomerno i mirno.

Dete će najverovatnije zaplakati samo jednom za sve ovo vreme. Ili dva puta. Ili tri puta. I čućemo u nekoliko mahova naporno dahtanje – snažno, iznenadeno, isprekidano slabim plaćem – izrazom iznenadjenja i životne energije.

Pored disanja čućemo druge zvuke koji potiču sa bebinih usana, iz grla ili nosa.

Mnogo zvukova. Čitav jedan jezik. Ali nikakvi krizi, nikakav očajnički, izmučeni, histerični plač.

Kada stigne na ovaj svet dete, bez sumnje, mora da zaplače.

Ali ne od jada.

Ako ga ovo novo iskustvo ispunjava zadovoljstvom, beba ubrzo zaboravlja na svet iz koga je upravo došla.

14

Rodenje naše bebe je kao buđenje iz prijatnog sna.

Zašto bi beba želela da se vratí u prošlost ako je savršeno zadovoljna u ovoj novoj sadašnjosti?

I tako, kada pupčana vrpca konačno prestane da pulsira, mi je sećemo.

Zapravo, mi ništa ne sećemo. Radi se o mrtvoj sponi koja je i sama spremna da otpadne.

Dete nismo nasilno otkinuli od majke; njih dvoje su se samo odvojili.

Kasnije – kada ovo dete načini svoj prvi korak, kada se usudi da uđe u vertikalni svet – majka će mu pružiti svoj čvrst oslonac.

Još uvek nesigurno na nogama, dete će čvrsto držati majčinu ruku... pustiti je, zatim opet posegnuti za njom, samo da bi je opet pustilo. Sve dok jednog dana, sigurno na sopstvenim nogama, više ne bude imalo nikakvu potrebu za njenim osloncem i ne zaboravi ruku koju mu je majka tako dugo pružala.

Ruka tada može da se povuče; detetu više nije potrebna. Ali šta ako je majka povukla svoju ruku dok je dete još uvek pravilo taj prvi korak? Možda je mislila da na taj način ubrzava detetov napredak, da podstiče njegov instinkt za nezavisnošću. Nažalost, time je verovatno postizala suprotno: obeshrabrilala bebu umesto da je podstiče.

Sve ovo podjednako važi i za pupčanu vrpcu. Time što je ne sećemo odmah, mi dozvoljavamo majci da sledi bebine prve korake u svet disanja. Ona i dalje diše za njih oboje, sve dok se dete u potpunosti ne navikne na svoj novi svet.

Preseći vrpcu kod prvog plača je isto što i povući ruku kod prvog koraka.

15

Moramo se odnositi sa najvećim poštovanjem prema ovom osetljivom trenutku rođenja.

Beba se nalazi između dva sveta, oklevajući na pragu. Ne smemo je požurivati ni gurati; moramo joj dozvoliti da uđe kada bude spremna.

Ovo je izuzetan trenutak; ona nije više fetus, ali nije još ni novorođenče.

Ona više nije u majčinoj utrobi, ali majka još uvek diše za nju. Neuhvatljiv, prolazan trenutak.

Jer dete je slobodno, i to ga plaši.

Ne mešajte se: ne prilazite. Neka vreme prolazi.

Dopustite da ovaj trenutak bude ono što jeste, spor i ozbiljan.

16

Ostalo su detalji.

Onog trenutka kada respiratorični sistem počne da funkcioniše, sve je u najboljem redu. (A ako nije, onda je šteta nepopraviva.)

Ali čak i sada detalji su od životne važnosti.

Kako postaviti dete na majčin stomak?

Na stranu? Potrbuške? Na leđa?

Nikada na leđa. Ovo bi imalo za posledicu da se kičma, koja je tako dugo bila savijena, odjednom sasvim ispravi.

Energija koja je nagomilana u njoj bi se oslobođila takvom snagom, tako nasilno da bi šok bio nepodnošljiv.

Moramo se još jednom setiti da je neophodno dozvoliti da beba ispravi kičmu, ispruži leđa tek onda kada je za to spremna.

Pored toga, svako dete se rađa sa svojim sopstvenim karakterom, svojim sopstvenim temperamentom.

Neka se protegnu ponosito, izviju leđa, ispruže ruke (gotovo čim se rode). Kičme im se isprave snagom čvrsto nategnutog luka koji izbacuje strelu.

Ponekad, međutim, uplašene sopstvenom smelošću, bebe se povuku i ponovo zgrče.

Druge, sasvim skupčane u početku, ispravljaju se postepeno, uz veliku opreznost.

Pošto ne možemo da predviđamo šta će se desiti, najbolje je postaviti dete na stomak sa nogama i rukama povijenim poda se.

Ovo je prastari poznati položaj koji najbolje omogućava stomaku da diše slobodno i dozvoljava bebi da sama nađe način (brzinom koja njoj odgovara) da se potpuno ispravi.

Beba se proteže, pobedonosno potvrđujući svoje biće.

Štaviše, postavljajući dete na stomak, možemo da mu vidimo leđa, da posmatramo šta radi, kako diše.

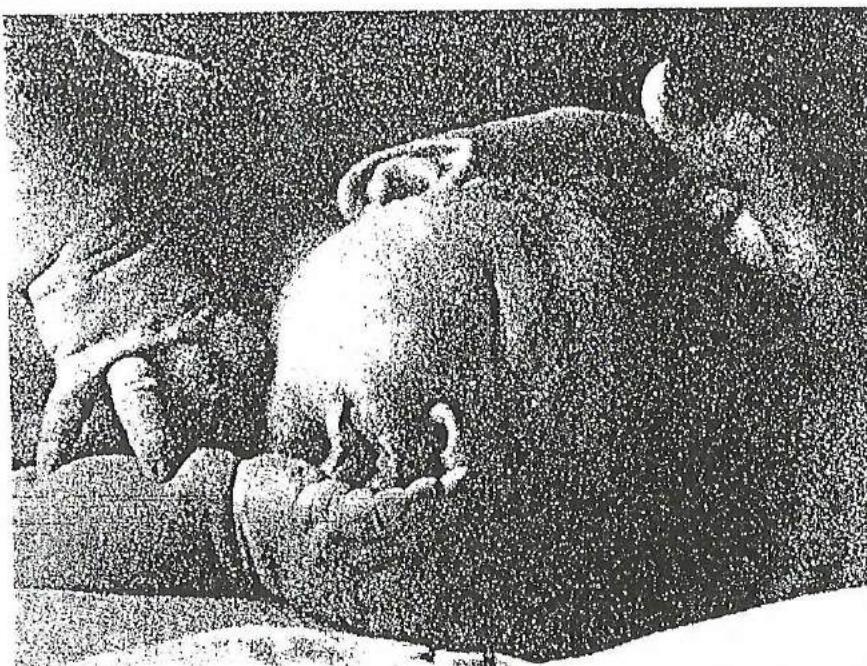
U stvari, ispružanje kičme, ispravljanje leđa i početak slobodnog disanja su delovi istog procesa.

Posmatrajući disanje možemo videti kako ono prožima celo bebino telo, ne samo toraks, već i stomak i naročito slabine.

Ubrzo, beba će izgledati kao jedna zadihana masa; može se videti snažno talasanje duž leđa, od vrha glave do kukova.

A zatim, oprezno se pomaljajući ispod stomaka, ukazuje se ruka, obično desna.

Ruka se pruža. Šaka načas klizne preko majčinog stomaka, zatim se povlači.

Pomalja se i druga šaka... lagano, kao da je zaprepašćena što nema nikakvog otpora, iznenadeno ogromnim prostorom oko sebe.

A sada noge počinju da se kreću. Prvo jedna, zatim druga oprezno se pružaju. Zatim obe počinju da se ritaju začuđene što ne nailaze ni na kakav otpor.

Da bismo ublažili njihovu paniku možemo im ponuditi oslonac; dodir rukom kojim ćemo im pružiti blagi otpor, ali dozvoliti da on bude savladan.

Ovo uklanja detetov užasni osećaj da je izgubilo uporište.

A onda iznenada sve se kreće zajedno, harmonično. Nema ni jednog dela majušnog tela koji ne učestvuje u ovom kretanju. trenutku možemo postaviti dete na stranu: udovi su mu na ovaj način opušteniji, a kičma zauzima najudobniji položaj. Pomeramo bebu lagano joj pomažući sve vreme, pridržavajući jednom rukom bebinu zadnjicu, a drugom vrh leđa.

Najbolje je ne dodirivati glavu, koja je izuzetno osetljiva.

Ona je deo tela koji je podneo svu težinu drame rođenja, silaska u pakao; glava je bila ta koja je prokrčila put. Čak i najmanji dodir može izazvati sećanja koja su još uvek isuviše bolna.

Konačno, kada smo sigurni da sve funkcioniše kako treba, okrećemo bebu na leđa.

... Ne zadugo (bebi još uvek ne prija da ispruži kičmu), to koristimo samo kao jednu od faza prilagođavanja.

Izbegli smo ono najstrašnije. Presekli smo pupčanu vrpcu kada je prestala da pulsira. I sada smo spremni da učinimo sledeći korak – da uspravimo bebu, da je postavimo u čovekov privilegovani, vertikalni položaj.

Ali čak i sada su neophodne neke mere predostrožnosti. Moramo lagano postaviti dete u sedeci položaj, neprestano pridržavajući glavu. Bebini mišići nisu još uvek dovoljno jaki da bi je držali uspravno bez naše pomoći.

Reč-dve o rukama koje drže dete.

Mi govorimo detetu, komuniciramo s njim samo preko naših ruku.

Dodir je prvi jezik.

Razumevanje dolazi mnogo posle osećanja.

Kod slepih ljudi dodir zadržava svu svoju suptilnost i važnost.

Odmah nam postaje jasna važnost takvog kontakta i značaj načina na koji držimo dete.

Koža govori koži; a iz kože potiču sva ostala čula. A ona su, opet, kao prozori u zidu kože, koja nas obuhvata i odvaja od sveta.

Koža novorođenčeta ima inteligenciju, osećajnost koju ne možemo da zamislimo.

Upravo preko ove kože je nerđeno dete jednom upoznalo svoj svet, tj. svoju majku. Celom površinom svojih leđa ono je bilo u kontaktu sa matericom: naša leđa su bukvalno naša prošlost.

Sada se beba rodila. I iznenada je taj kontakt zauvek prekinut.

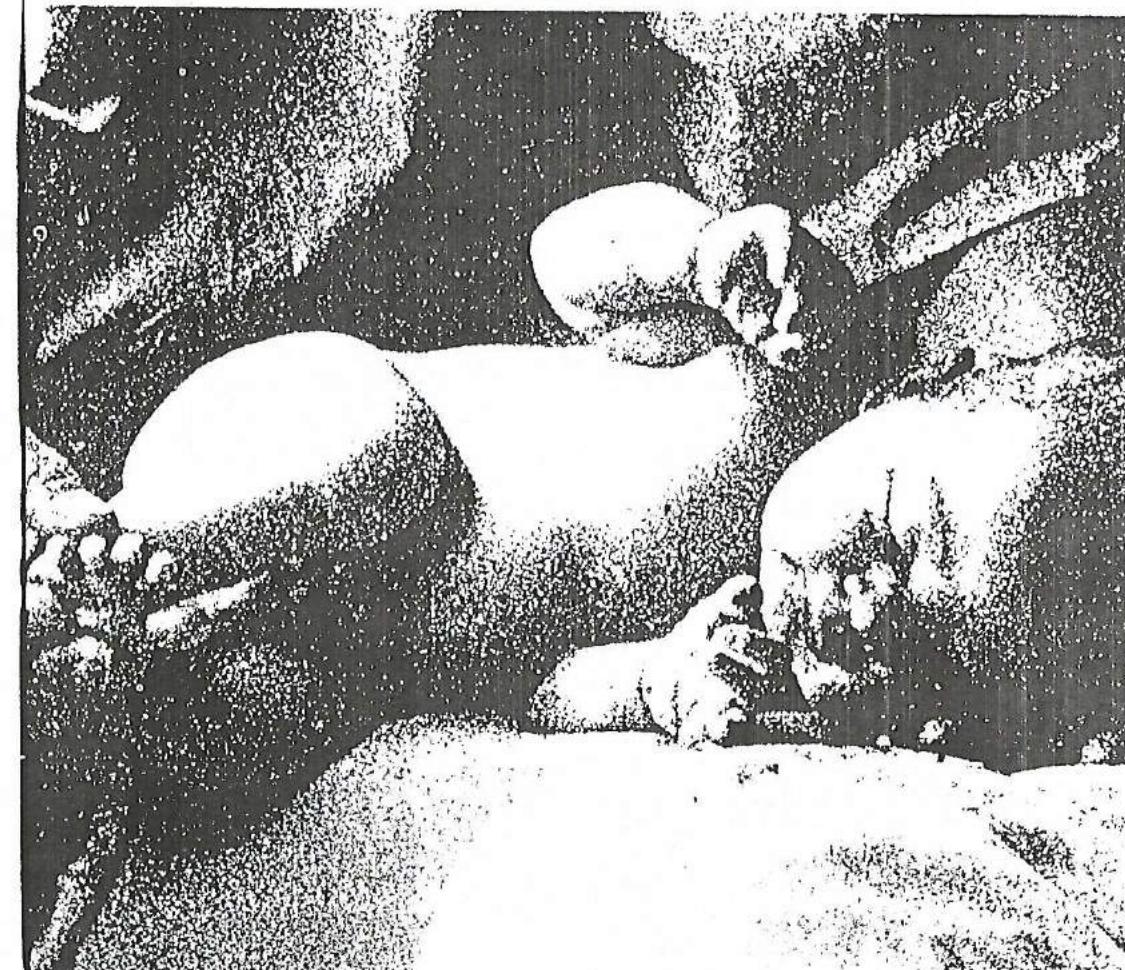
Beba je potpuno izložena. Gola kao Adam. Ruke je dodiruju. I to ruke koje se razlikuju od materice po temperaturi, težini, po načinu na koji se kreću, po svojoj moći i po svom ritmu.

Ovo je bebin prvi kontakt sa nepoznatim, sa novim svetom, sa onim što je „drugo“.

I naše ruke koje dodiruju i drže bebu, te ruke koje ne znaju, ne osećaju, nemaju nikakvog razumevanja za ono što je beba doživljavala do sada.

Naše ruke su instrumenti naše inteligencije, naše volje.

One se pokoravaju mišićima koji su izuzetno budni i brzi. Pokreti tih ruku su energični, nagli, gotovo grubi.

I deluju zastrašujuće na bebu koja zna samo za lagani unutrašnji ritam materice.

Kako da dete *ne* uhvati panika kada oseti ovu novu vrstu dodira? I kako, onda, treba da dodirujemo – da držimo – novo-rođenče?

Vrlo jednostavno: treba da se setimo onoga što je beba upravo ostavila za sobom. Da nikada ne zaboravimo da sve što je novo i nepoznato može da zastraši, a da sve što je prepoznatljivo i blisko pruža osećaj sigurnosti.

Da bismo smirili bebu u ovom čudnom, nerazumljivom svetu u koji je upravo ušla, neophodno je – i dovoljno – da ruke kojima je držimo govore jezikom materice.

Šta ovo znači?

To znači da ruke moraju da se sete laganog, tj. neprekidnog kretanja materičnih kontrakcija, „peristaltičnog talasa“ koga je dete tako dobro upoznalo tokom zadnjih meseci pre rođenja.

Ovo je još jedan razlog da dete prvo postavimo potrebuške – tako da bismo, masirajući ga, mogli da „govorimo“ njegovim leđima.

A šta treba da kažu naše ruke? Upravo ono što su majka i njena materica govorile.

Ne ona materica iz doba porodaja, ne nasilnička materica koja izbacuje i proteruje. Već materica iz ranih, srećnih dana.

Materica koja je pritiskala lagano, nežno. Materica koja je obavijala. Materica koja je bila izvor ljubavi.

Između deteta i majke, između materice i njenog zatočenika postojao je beskrajno čulni i ljubavni odnos.

Ono što je potrebno nije ni žustro trljanje niti milovanje, već duboka, lagana masaža.

Naše ruke prelaze preko bebinih leđa, sledeći jedna drugu kao talasi. Jedna je ruka još uvek na bebi, dok se druga premešta na početak. I svaka se kreće ravnomernim ritmom dok ne pređe ceo svoj put.

Ukoliko nanovo ne otkrijemo ovaj visceralni ritam koji ljubavnici pronalaze instinkтивno, nemoguće je sporazumeti se s detetom.

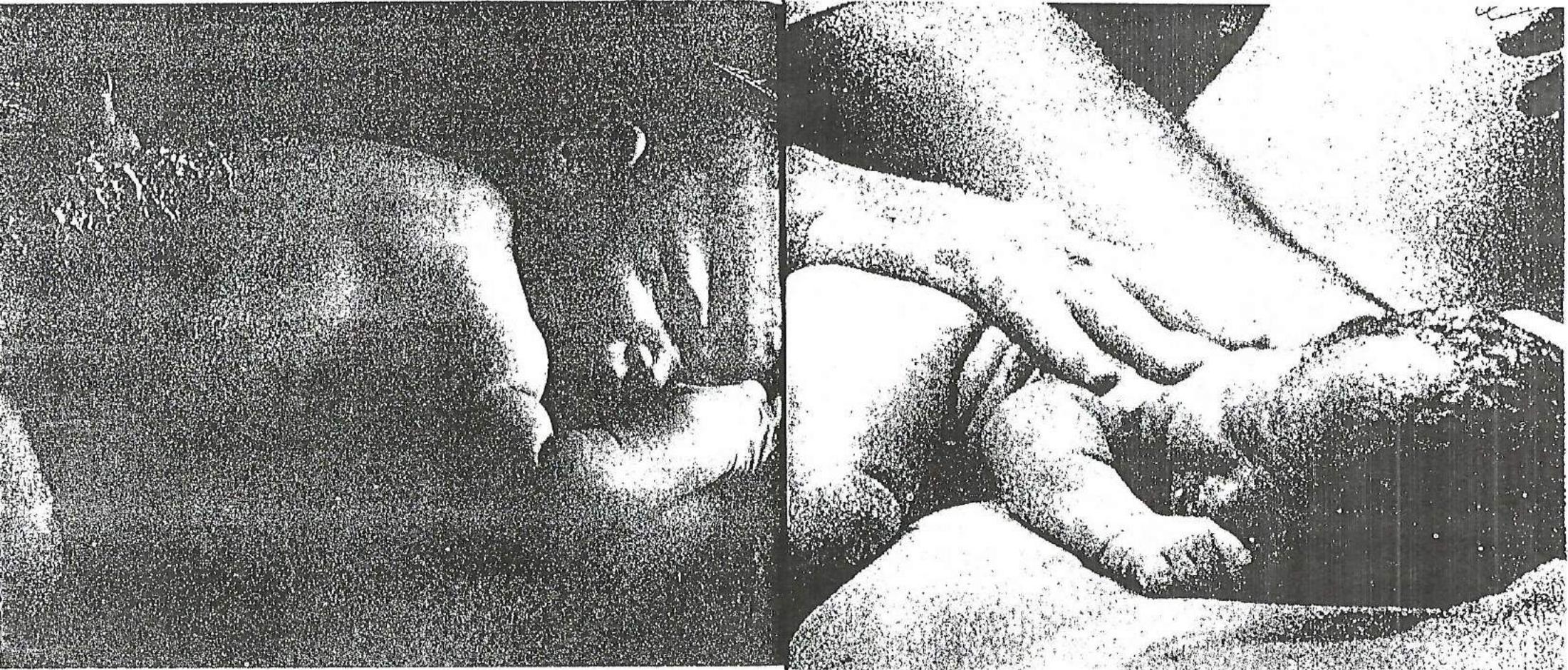
Ali... ljudi će reći... pa vi vodite ljubav s detetom!

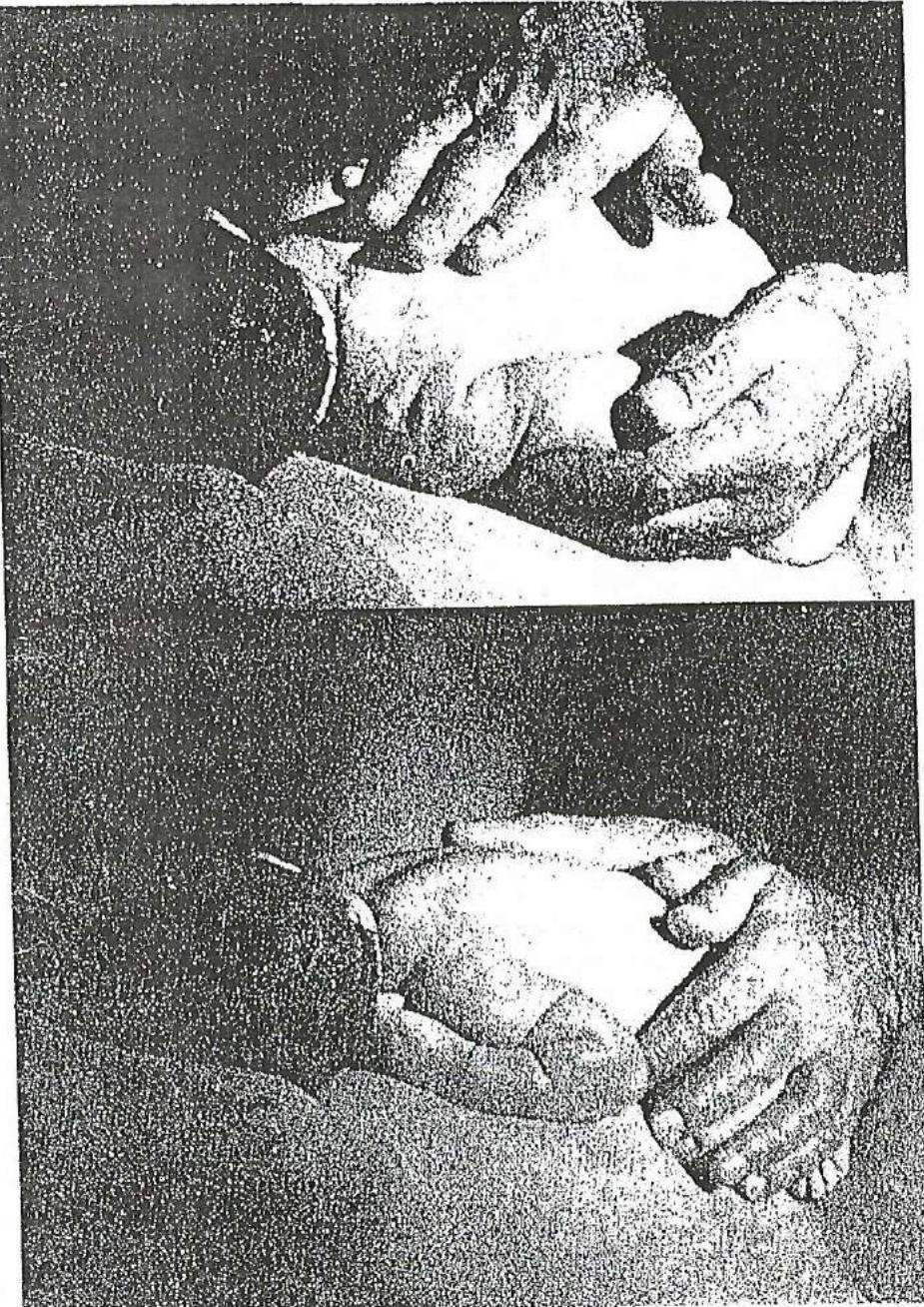
Da, gotovo da je tako.

Voditi ljubav znači vratiti se u Raj, zaroniti opet u svet koji je prethodio rođenju, koji je prethodio tom velikom razdvajanju. To znači ponovo otkriti taj praiskonski lagani, slepi, svemoćni ritam unutrašnjeg sveta, tog velikog okeana. Ljubavni čin je veliko vraćanje, regresija.

Mi ovde, u stvari, ublažavamo bol bukvalnog izgnanstva time što u sadašnjosti oživljavamo prošlost. Mi pravimo detetu društvo na njegovom putu. Mi ga smirujemo šaljući odjek poznatog uterusnog talasa duž njegovih leđa.

Ljubavni čin je najveći lek za bol: voditi ljubav znači nanovo otkriti mir i harmoniju. Zar nismo u pravu što u kataklizmi rođenja pribegavamo ovoj suverenoj utesi?

18

Ali ruke isto tako mogu i da miruju.

Ruke koje ga dodiruju otkrivaju detetu sve: nervozu ili mir, nespretnost ili poverenje, nežnost ili nasilje.

Dete zna da li ga ruke vole. Ili ne mare za njega. Ili ga, što je još gore, odbacuju.

U pažljivim i nežnim rukama dete izlazi iz sebe, otvara se.

U krutim i neprijateljskim rukama, dete se povlači u sebe, isključuje svet.

Tako da pre nego što čak i pomislimo da rekreiramo prenatalne ritmove koji su nekada obavijali ovo malo telo, moramo pustiti da nam ruke počivaju nepomično na njemu.

Ne ruke koje su mrtve, ravnodušne, rasejane.

Već ruke koje su pune pažnje, žive, budne, osetljive na njegov najmanji drhtaj.

Ruke koje su lake. Koje niti zapovedaju, niti zahtevaju. Koje su jednostavno tu.

Lake... i teške od nežnosti. I tišine.

19

Čije ruke treba da drže dete? Majčine, naravno, pod uslovom da njene ruke znaju sve ono o čemu smo govorili.

To ne može da se nauči, mada može da se zaboravi.

Mnoge majke žustro tapšu svoju decu! Ili ih drmusaju, zamišljajući da ih time ljaljaju i teše...

Mnoge imaju nepokretne, mrtve, neosetljive ruke.

Mnoge su toliko preokupirane sopstvenim osećanjima da bukvalno preti opasnost da uguše svoju decu.

Međutim, u većini slučajeva, žena koja je rodila svoju bebu na prirodan način je pritom morala da ponovo otkrije sopstveno telo i nauči da kontroliše njegove neuvremenjene

impulse. Tako da je sada spremna da drži i dodiruje svoju bebu.

Uprkos uzbudjenju, ona neće opteretiti bebu.

Kada joj stave novorođenče na stomak i kada položi svoje ruke na njega, ona će pomisliti: – Moje muke su prošle. Ali ne i bebine.

Porodaj je gotov, ali bebino budenje je tek počelo.

Ona je zakoračila u opasnu pustolovinu; prestravljena je.

Ne mrdajte, ne povećavajte bebinu paniku.

Samo budite tu. Ne krećite se. Ne budite nestrpljivi. Ne očekujte ništa.

U ovom trenutku, iz obzira prema svom detetu, iz prave – neegocentrične – ljubavi, žena će jednostavno položiti ruke na njegovo telo. I ostaviti ih tamo, nepokretnе. One moraju preneti poruku, ne uzbudenja, uznemirenosti i emocija, već spokojsstva, vedrine i mira.

Iz takvih ruku može da potekne talas ljubavi koji će ublažiti bebino kajanje.

20

Kajanje.

Da, kajanje. Još jedno iznenadjenje.

Lako je poverovati da dete može da oseća strah i bol. Ali kajanje?

Ipak, tako je.

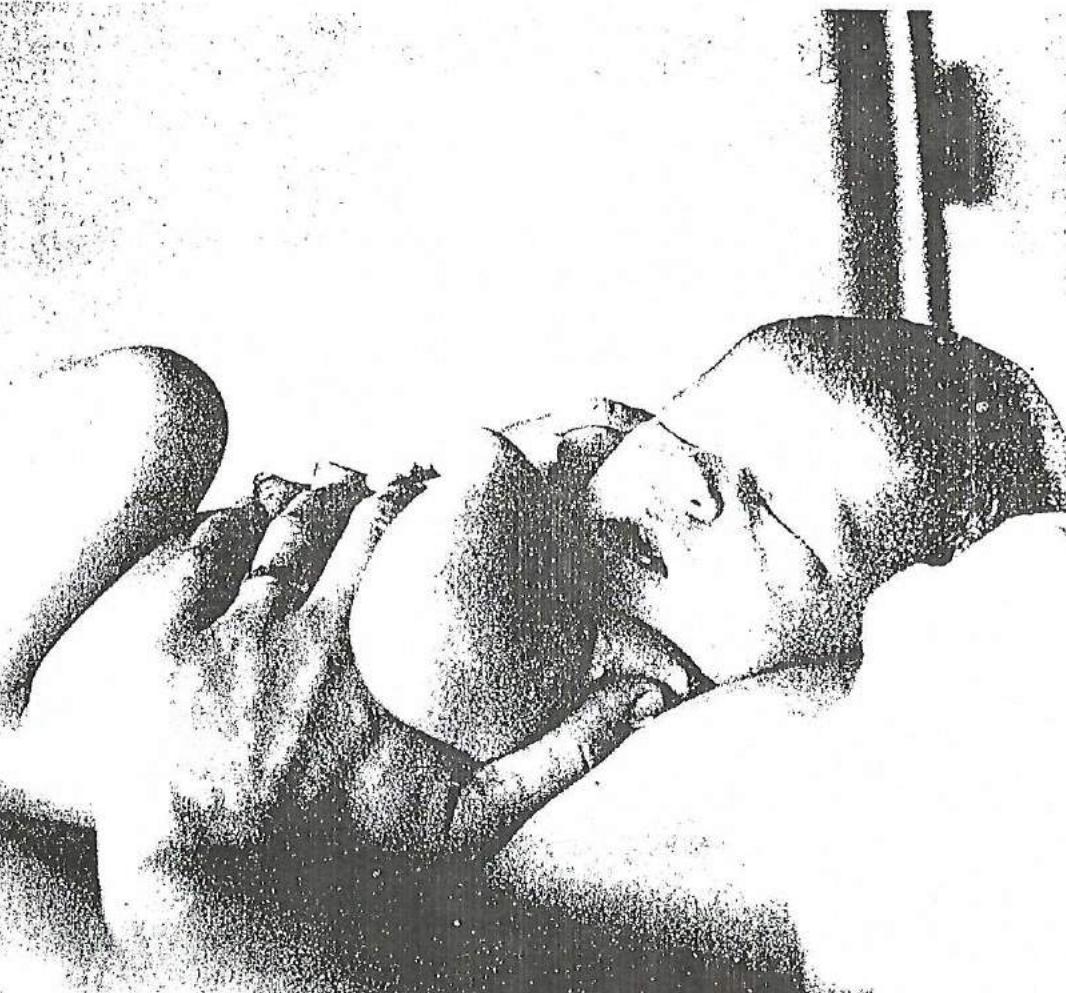
Ljudi obično misle da dete ne učestvuje svesno u rađanju. Da je pasivno, da jednostavno pristaje da bude izbačeno.

Da je majka ta koja uradi sav posao.

Ali, stvarnost je sasvim drugačija.

Grci su, o čemu saznajemo od Hipokrita, verovali da dete zahteva da bude rođeno.

Oni su verovali da kad se trudnoća približi kraju, dete počinje da oseća nedostatak hrane. Osećajući da mu je život

ugrožen, ono je primorano da napusti tamnu duplju koja mu je do tada bila dom, i da traži izlaz – koristeći stopala da se odgurne i prokrči sebi put do slobode.

Smejali smo se ovim bapskim pričama, a onda smo otkrili da je sve to savršeno tačno!

Danas smo otkrili da nadražaj koji izaziva porodaj dolazi od deteta, kao što su govorili Stari Grci. Sada znamo da se dete zapravo bori da se rodi.

Ubrzanje rada njegovog srca ukazuje i na ogroman napor koji dete čini i na užas koji oseća. A osetljiva majka, svesna onog što se dogada u njenom telu, tačno prepoznaće trenutak kada dete sa svoje strane počne da ulaže svoj očajnički napor.

Dete se žestoko bori za svoj život. I to je borba na život i smrt. Jedna strana, majka ili dete, mora da izgubi.

I kada se dete konačno pojavi – kada je bitka dobijena – njegova majka iznenada umire.

Dete oseća nepodnošljiv bol: – Ja sam živ, ali sam ubio svoju majku. Ovde sam, ali moje majke nema!

Ovo nam izgleda neverovatno. A ipak je tako. Oni koji su ponovo proživili čin svog rođenja mogu to da potvrde.

Stoga je od životne važnosti ohrabriti, umiriti dete istog trenutka.

Svojim nepomičnim, ali nežnim rukama, majka kaže svojoj bebi: – Ne plaši se. Ovde sam. Oboje smo bezbedni, i ti i ja, oboje smo živi.

21

Ovaj prvi susret između majke i deteta je presudan.

Mnoge majke ne znaju kako da dodirnu svoju bebu. Ili, da budemo precizniji, ne usuđuju se. Ukoče se.

Mnoge neće da to priznaju, ili čak nisu toga ni svesne. To je ipak tako, ukoliko možete da prepoznate znake. Nešto ih sprečava, neka duboka inhibicija.

Ovo novo telo je izašlo iz onoga što smo iz stidljivosti navikli da zovemo, eufemistično, intimni delovi tela. Bez obzira na to koji ćemo okolišni naziv upotrebiti, naše obrazovanje je ipak tako uslovilo većinu nas da ove delove tela smatramo ne-kako uvredljivim, da ih odbacujemo; da ih ne pominjemo.

A beba je odatle došla.

Iz tog dela tela o kome ne treba ništa da znamo, kojim se ne bavimo, koji ne pokazujemo, niti dodirujemo. Koji bismo hteli da poreknemo.

A ovo nešto se pojavilo „odande“. Nešto toplo i lepljivo. I nešto što je rezultat mišićnih napora sličnih naporima koje činimo pri izbacivanju izmeta.

I to „nešto“ moramo da dodirnemo!

Štaviše, kako možemo da stavimo ruke na nešto što je upravo izašlo iz unutrašnjosti ljudskog stomaka. Na ljudsku utrobu.

Majka ostaje ukočena, sleđena vekovnom zabranom.

Iznenada duboko zbunjena, ona više ne zna *šta* oseća za ovu „stvar“ koja leži tu, na njenom stomaku. Ogoromno gadenje? Strasnu brigu?

Ponekad neko mora da joj uzme ruke i položi ih na dete.

Njen otpor je očigledan, ali čim ga prevaziđe, čim načini taj prvi korak, rezultat je izvanredan.

Ona je prevazišla tabu.

Prepreka koja ju je odvajala od deteta, i od same sebe, srušena je.

Ona je ispunjena neopisivom radošću.

Stara razlika između dobrog i rdavog, čistog i prljavog, dopuštenog i zabranjenog, izbrisana je.

Iznenada stvari su tako jednostavne. Po prvi put u životu.

Strah se povukao.

Dodirujući svoje dete, žena je konačno otkrila sebe. Učinila je sebe potpunom.

Za nju, ono što je unutra i ono što je spolja su se spojili.

22

A sada da se vratimo detetu koje već normalno diše.

Pupčana vrpca je presečena i sve je sad to daleka prošlost...

Koliko daleka? Moglo bi se raditi o godinama. Ali mereno satom, prošlo je možda tri minuta; najviše šest. A ipak, naša koncentracija je bila tako jaka da smo do ovog trenutka bili izvan vremena.

A gde se, zapravo, nalazimo? Ovaj mir, ova tišina se tako dramatično razlikuju od vriske koja prati tako mnogo porodaja.

Baš kao što majčino spokojstvo u toku prirodnog porodaja može da nas iznenadi, gotovo uplaši, tako nas zaprepašćuje i vedrina ovog porodaja.

Ipak, koliko god da su čudesni ovaj mir i tišina, očekuje nas još veće čudo.

Dete se sprema da još jednom napusti majku.

Ovo dvoje su se susreli, otkrili jedno drugo. Sada će se razdvojiti.

Novi korak za dete na putu ka slobodi.

Ali moramo biti jako obazrivi pri ovom novom odvajanju. Gde da stavimo dete? Šta moramo da učinimo da ovo odvajanje ne bude šok, već radost?

Kako da, jednom zauvek, uništimo strah koji je još uvek tako blizu površine? Kako da razuzlamo sve čvorove napetosti

koji mogu da promaknu našem oku, ali koje otkrivamo dodirom kada stavimo ruke na bebina leđa.

Lako. Dete napušta toplinu i mekoću majčinog stomaka. Moramo mu omogućiti da sličnu toplinu i mekoću pronađe na drugom mestu.

Ne smemo staviti novorođenče na metalnu vagu, tako hladnu i tvrdnu. Niti ga uviti u materijal koji je grub, nakon glatkoće i topline majčinog tela.

Treba ga staviti – u stvari, vratiti – u vodu!

Jer dete je došlo iz vode, iz materinskih voda koje su ga nosile i uljuljkivale tako dugo. U kojima se osećalo lako kao ptičica...

U blizini bi trebalo da se nalazi kada sa vodom zagrejana otprilike do temperature tela – trideset šest do trideset sedam °C.

Stavljamu dete u vodu.

I opet, vrlo postepeno.

Tonuci u vodu, ono gubi tezinu, oslobađajući se ovog novog teškog tela i tereta njegovih oštih novih senzacija.

Beba pluta, bestelesna, laka. Slobodna kao u prvim davnim danima trudnoće, kada je mogla da se igra i kreće bez ograničenja.

Njeno iznenađenje i zadovoljstvo nemaju granica.

Opet u svom elementu, beba zaboravlja ono što je neposredno prethodilo; zaboravlja majku. Opet je u njoj.

Ovo prvo odvajanje, daleko od toga da predstavlja agoniju, postaje radost.

Ruke koje pridržavaju dete u kadi uskoro mogu da osećate kako se malo telo potpuno opušta. Ono malo straha, ukočenosti, napetosti, koji su možda preostali, sada se tope kao sneg na suncu. Sve što je u bebinom telu bilo još uvek napeto, sledeno, kruto, počinje da živi, da igra.

I – što je najčudesnije od svega – dete širom otvara oči.

Ogromne, ozbiljne, duboke, ove oči pitaju: – Gde sam to ja? Šta mi se dogodilo?

Osećamo u ovoj bebi takvu krajnju koncentraciju, takvo čuđenje, tako duboku radoznalost, da smo preneraženi.

Otkrivamo da je pred nama, van svake sumnje, *ličnost*, neko ko je bio skriven iza straha i čije su oči bile čvrsto zatvorene pred užasom.

Vidimo (a to je već trebalo da bude očigledno) da rođenje nije početak, već samo prelaz. I da ovo stvorenje koje nas upitno gleda postoji već dugo.

Svako ko je prisustvovao ovim rođenjima, ko je video kako ove bebe otvaraju oči, ko je osetio dubinu njihove radoznalosti – svako je rekao sa istom nevericom: – Ali... to je nemoguće... ova beba može da vidi!

Bebe ne „vide“ u našem smislu te reči; one ne primaju slike kao što ih mi primamo.

Ali da komuniciraju na svoj način, na način koji smo mi gotovo potpuno zaboravili, nešto je u šta se više ne može sumnjati.

- Novorođenče je slepo, ništa ne čuje, ništa ne oseća. Ono još uvek nije svesno. Kako možete i pomisliti da bi u tom dobu...?

Pred upitnim pogledom ovih očiju ovakav stav nam može izmamiti osmeh. I može nas postideti.

23

Ono što se potom dešava je isto tako zapanjujuće.

Pošto je prevazišlo prvobitni strah i šok izazvan novim stanjem i prihvatiло то stanje, dete počinje da istražuje svoj novi svet.

Sve počinje da se kreće.

Glava se lagano okreće na desnu, zatim na levu stranu, savijajući se koliko god to vrat dozvoljava.

Šaka oživljava - otvara se, zatvara - i izranja iz vode.

Za njom sledi cela šaka. Šaka miluje vazduh, oseća prostor oko sebe, pada opet u vodu.

Druga šaka se sada diže, pravi kružni pokret, povlači se.

Sada se igraju zajedno, susreću se, sastavljaju i odvajaju.

Jedna se udalji, druga hrli za njom.

Jedna zastane, sanja, otvara se i zatvara lagano pod vodom. Druga je isto tako općinjena. Dva sna što se međusobno odsliskavaju; ruke su kao pupoljci koji tek što nisu procvetali. Kao morske anemone, one dišu u laganom ritmu sveta na dnu okeana, nošene njegovim nevidljivim strujama.

Noge - stidljive u početku, bez želje da se uključe u igru - počinju takođe da se kreću. Iznenada se pojavljuje jedno stopalo. A zatim drugo, udara u ivicu kade, odbacujući bebu unazad. Dete počinje da uživa.

Ponavlja isti pokret.

Igra se!

Ni deset minuta posle rođenja.

Cela ova predstava se odigrava u potpunoj tišini, isprekidanoj samo tihim, kratkim uzviciima – uzviciima iznenadenja i radosti.

Namah ozbiljno, namah se igrajući potpuno obuzeto svojim otkrićima, dete istražuje, proverava prostor iznad, ispod, oko sebe, sa koncentracijom koja ni za trenutak ne popušta, koja se ni za trenutak ne gubi.

Potpuno je *tu*, strasni posmatrač sopstvenog tela.

Ovo je očigledno srećno dete: ono poseduje jedinstvo, kontinuitet, totalnost. Niti jedan centimetar njegovog tela nije tuđ njegovim pokretima. Svi, i najsitniji delovi ovog deteta se kreću, živeći zajedno u najsavršenijem skladu.

Kako da ne zavidimo ovoj bebi, mi koji smo tako rasparčani, koji smo izgubili ovo prvobitno jedinstvo? Mi koji smo uvek – ili bismo želeli da budemo – negde drugde! Mi koji smo nesposobni da prosto „budemo *tu*“?

A sada, lice počinje da oživljava. Usta se otvaraju, zatvaraju. Usne se razdvajaju. Jezik se za trenutak pomalja i nestaje. I kada konačno, kao slučajno, šaka susretne lice, klizne preko njega i nađe usta, dete gurne palac i počinje oduševljeno da siše.

Ruka nastavlja da se kreće. Prolazi još jednom kroz prostor i vraća se svom raju, ustima.

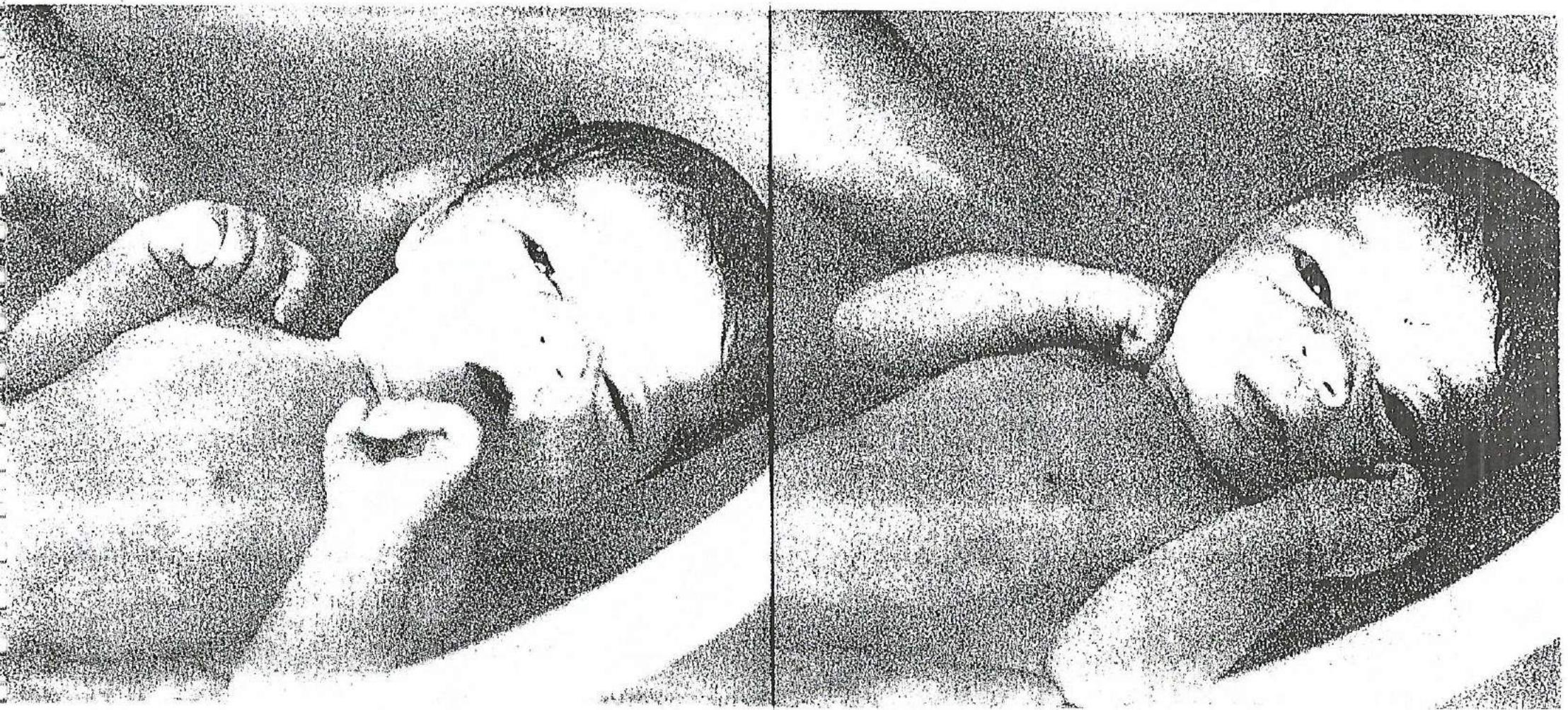
Ovog puta dete bi htelo da stavi celu šaku unutra.

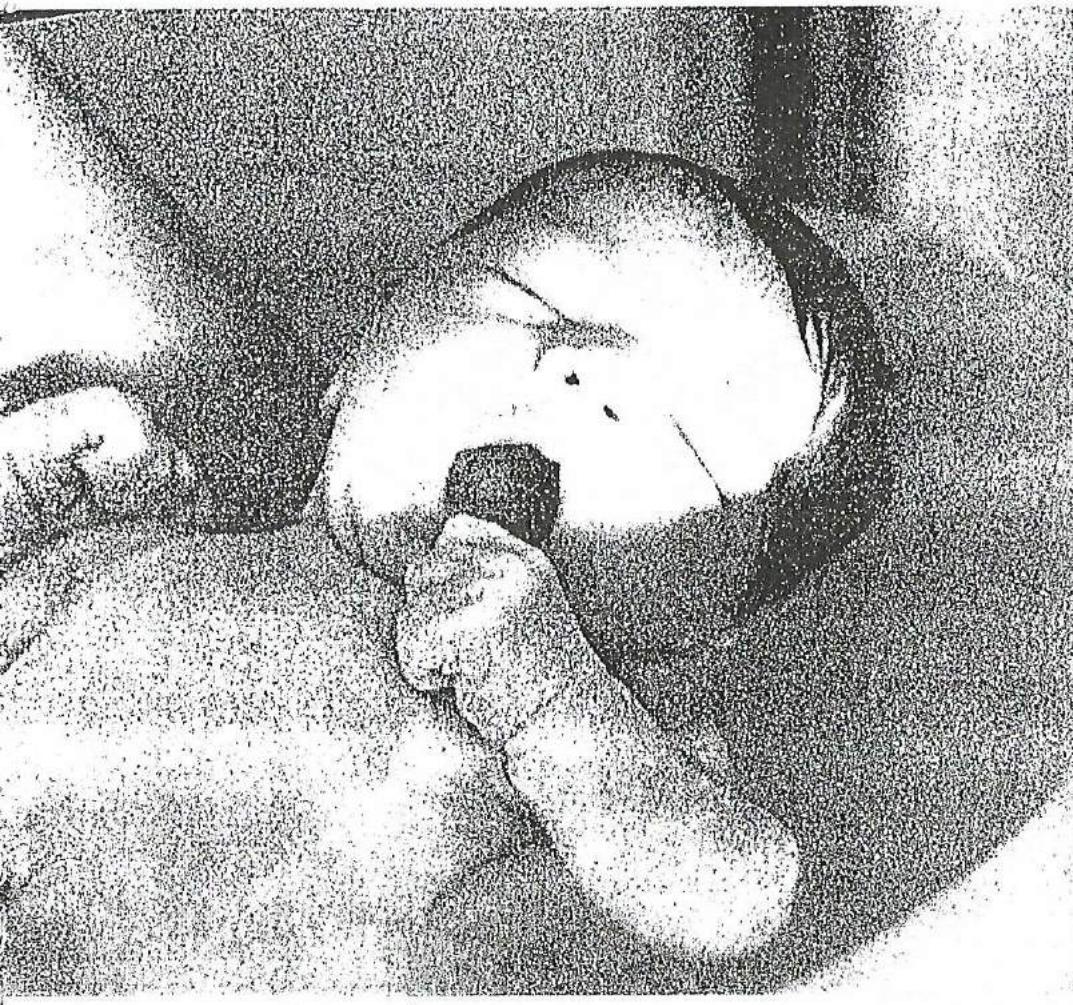
Kako bi dete moglo da žali za prošlošću?

Bez sumnje, neprijatelji vrebaju; glad na primer, koja još nije počela da muči dete.

Nije važno. Sve je tako dobro počelo da će dete uživati u osećanju pustolovine – zauvek.

Koliko dugo treba dete da ostavimo u kadi? O tome dete odlučuje.

Treba da budemo sigurni da je opuštenost potpuna, da ne postoji ni najmanji otpor u majušnom telu, ni najmanje oklevanje ili napetost, ni najblaža ukočenost, ni najneznatniji čvor, ni senka sumnje.

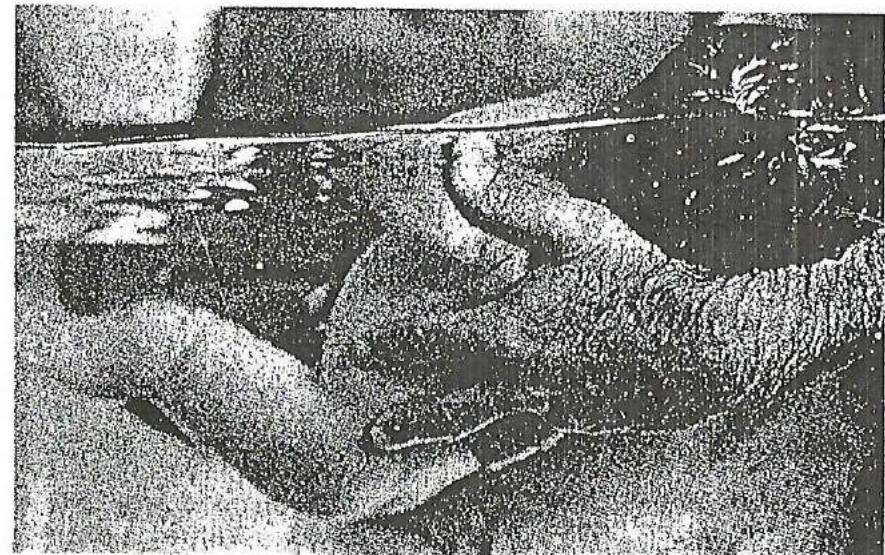
Moramo biti sigurni da sve teče; da je sve radost.

24

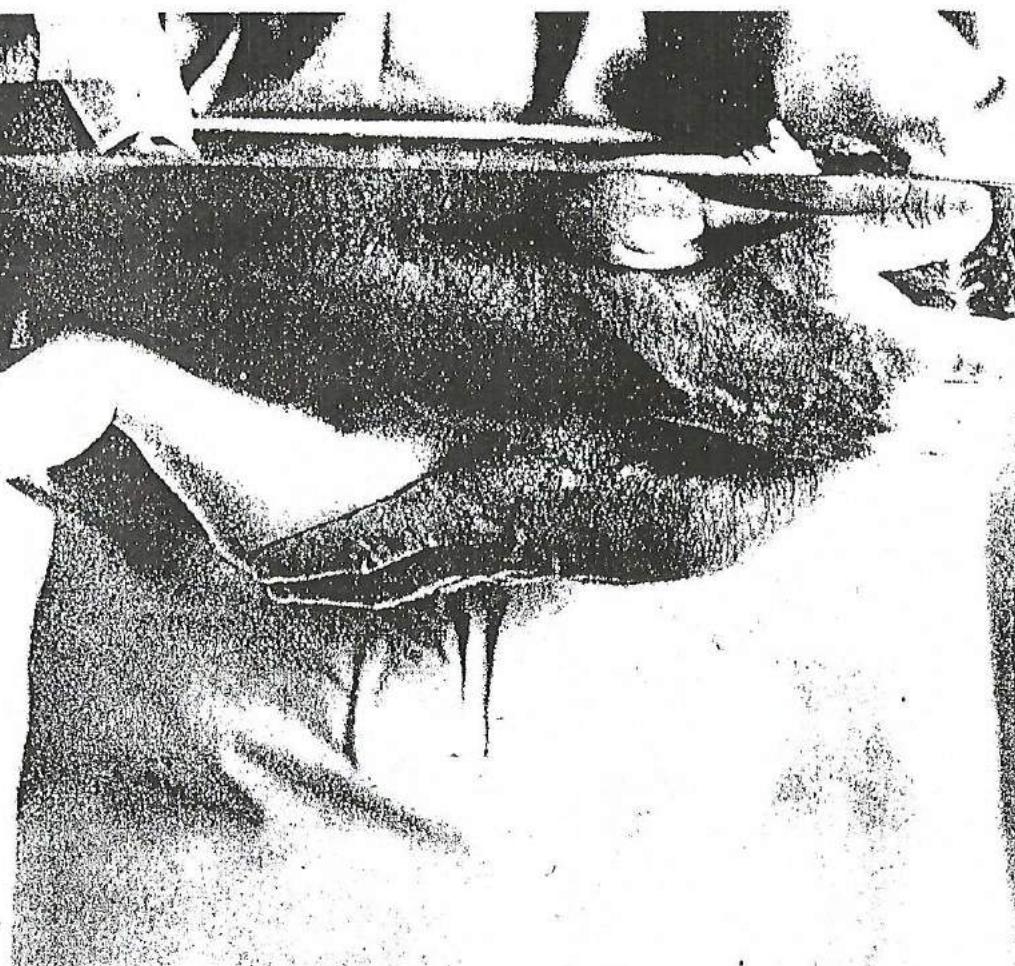
Pošto je sav strah otklonjen, pošto su rođenje i sve što mu je prethodilo zaboravljeni, vreme je da se najzad izade iz vode koja je pružala utehu.

Vreme je da dete zauzme svoje mesto na terra firma.
Četvrti korak na putu rađanja. Četvrta faza.

Beba će se još jednom roditi i uči u svoj novi element.
Ali ovog puta svojevoljno.

6 Rodenje bez nasilja

Izlazeći iz vode beba se susreće sa svojim novim gospodarem, tiraninom: silom teže; novim teretom sopstvenog tela.

Ako nećemo da bebu ovo savlada, ako želimo da spremno prihvati ova nova ograničenja, moramo to opet uraditi kroz igru. Beba mora da uživa. Zato je lagano dižemo iz vode – isto tako lagano kao što smo je prethodno spustili u nju. Dete ponovo otkriva težinu svoga tela – i počinje da pliče. Vraćamo ga u vodu. Telo još jednom nestaje! Opet ga vadimo iz vode.

Snažna senzacija koja više nije nova, postala je i prijatna i poznata. Tako snažna i tako prijatna da svako dete žudi da je opet doživi.

Pošto je sada prihvatile sebe i svet u kome treba da živi, beba je spremna da završi kupanje.

Sada možemo da je položimo na pelenu koja je prethodno zagrejana.

Uvijamo je u pamučne i vunene pelene – svet je hladno mesto. Ne pokrivamo ni glavu ni ruke, koje moraju da budu slobodne da bi se kretale i igrale.

Postavljamo bebu na stranu, *nikako* na leđa.

Ruke i noge mogu lako da se kreću; stomak može da se širi i skuplja u ritmu disanja; glava može slobodno da se savija.

Pobrinuli smo se da stavimo nešto uz bebina leđa, tako da može osetiti da tu nešto postoji, što deluje umirujuće.

A zatim bebu prepuštamo samoj sebi.

Peti korak, peta faza na putu rađanja. Dete je prvi put samo. Ono sada otkriva nepomičnost. Čudan doživljaj.

I strašan, opet, u svojoj krajnjoj neobičnosti.

U toku devet meseci beba je bila večiti putnik. Njen promenljivi svet nije ni za trenutak prestajao da se kreće. Ponekad blago, ponekad burno. Majčino telo je bilo uvek u pokretu; čak i kada je mirovala ili spavala, uvek je tu bio snažan ritam njenog disanja, kretanja njene diafragme.

Beba je živila u neprekidnom kretanju.

Sada dolazi do užasne promene; sve se zaustavlja.

Po prvi put.

Ništa se ne kreće.

Svet se zaledio, umro.

Ovo je nepoznata teritorija.

Bebu, koja je došla na svet na uobičajeni način, u ovom trenutku hvata panika, ona počinje da vrišti od straha i zbumjenosti.

Kasnije, kad god ga nešto podseti na ovaj iznenadni osećaj potpune nepomičnosti, na ovu samoću, dete će uhvatiti ista panika i opet će početi da vrišti, pri čemu bol neće biti izazvan toliko samoćom, koliko uverenjem da je svet opet umro. Da se ukočio.

Onda će neko da zaljulja bebu i ona će se ponovo susresti sa željenom, ali prokletom burom kretanja, i smiriće se. Opet će proživljavati prve trenutke svog života, od jedne do druge agonije, svaki put kada je neko podigne, drži neko vreme u rukama, spusti je natrag u krevet i ode.

Ali naša beba nije opterećena strahom. Ona je prošla kroz promene, od jednog otkrića do drugog, tako postepeno, okružena takvom ljubavlju i pažnjom da sve što joj se dešava prima sa poverenjem i radošću. Ništa je više ne može uznemiriti.

U onom trenutku kada druga novorođenčad počinju da vrište i jecaju žešće nego ikad, naša beba čuti.

Možda će zatvoriti oči, kratko zaplakati.

Uzvik iznenadenja.

Ali nema onih očajnih, bolnih jecaja. Nema panike, nema straha.

U najgorem slučaju, kratak ljutiti plač – beba se buni što je prekinuto njenog uživanje.

Protestuje što je kupanje završeno. Izražava svoja osećanja.

Ali otkriva drugo, veće zadovoljstvo; doživljava nešto još neobičnije. Naša beba ponovo otvara oči. Prestaje da plače. I – sa tihim zaprepašćenjem – kuša nepoznato: mirovanje.

Svet neprekidnog kretanja postao je svet stalnog mirovanja. Bura se zauvek smirila; dete je dospelo u mirne vode.

U ovom trenutku ono je preplavljen radošću ovog otkrića. Kretanje nije prestalo; ono više nije izvan deteta, već u njemu.

Dete se kreće sve vreme.

Oči ostaju širom otvorene, zaokupljene. Ruke i noge nastavljaju svoju igru. Šake ne prestaju da istražuju.

Maska straha je zauvek iščezla.

Sada smo na čvrstoj zemlji. Naša odiseja je završena.

Druga čudovišta koja nas očekuju mogu sada da se pojave – glad; hiljadu prirodnih potresa naslednih mesu. Znaćemo kako da im se suprotstavimo.

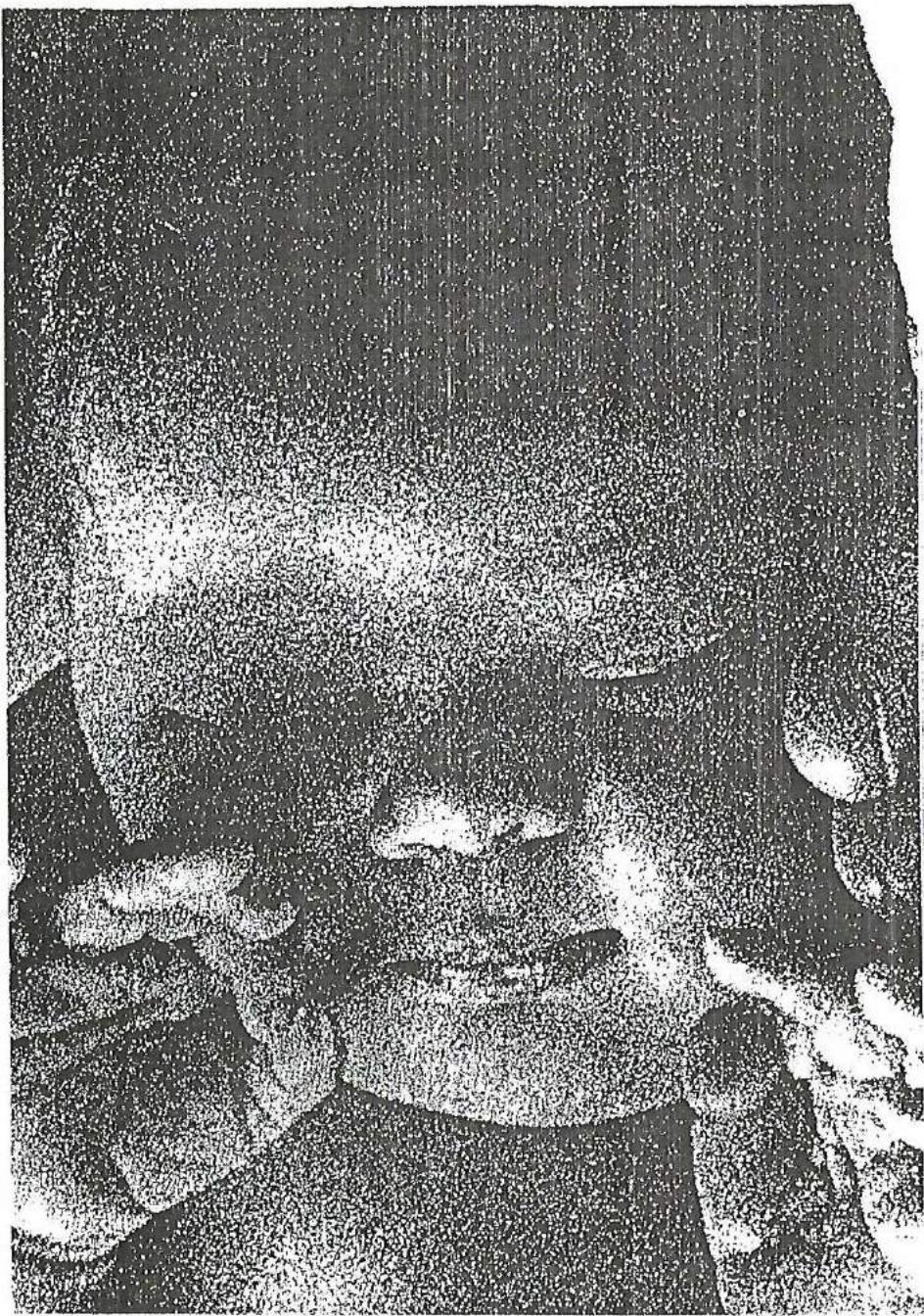
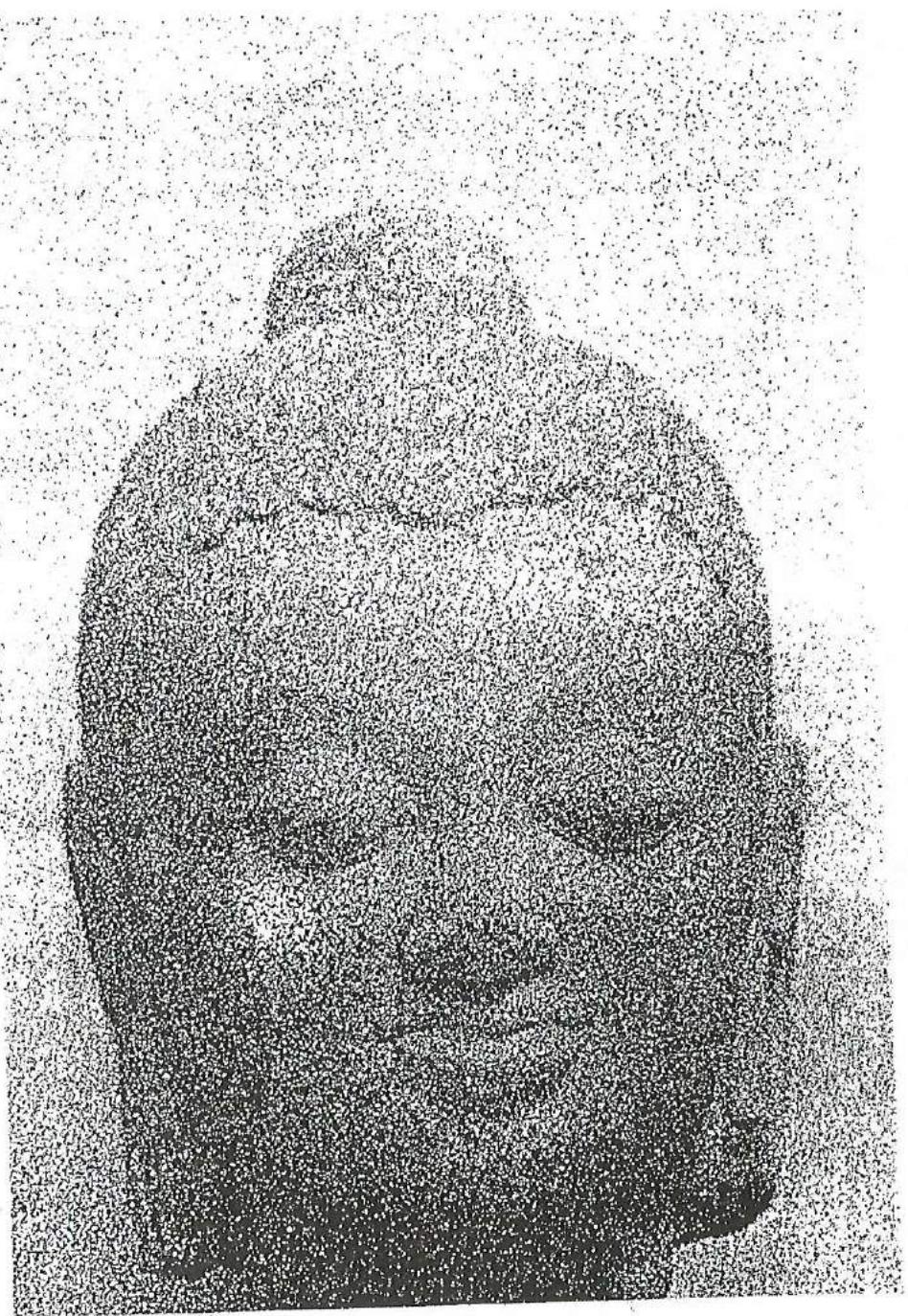
Mirno novorođenče zrači dubokim spokojstvom.
Potpuno budna, savršeno svesna, beba blista od zadovoljstva.

Ovo je mali kralj, sveto dete o kome govori Biblija. I reče im: zaista vam kažem, ako se ne povratite i ne budete kao djeca...

Ili kao što kaže Lao Tse: Tko čuti u sebi punoču vrline nenačetu sličan je novorođenčetu.

Novi zavjet, Prevod: Vuk Stef. Karadžić, Jevangelje po Mateju, Glava 18., stih 3.
Lao-Tse: Knjiga puta i vrline, Mladost, Zagreb, 1981, Prevod: Stojan Vučićević,
LV, str. 69.

TREĆI DEO

Ko se znanosti oda
Uvećava iz dana u dan.
Ko se Taou posveti
Smanjuje iz dana u dan.

On gubi stalno
E da bi ne-delovanje dosegao.
Ne-delovanjem bi
Doista sve postigao.

Svemir se zasluži
Ne-delovanjem.
Ko delovati kani
Zaslužiti ga ne može.

Tao Te Ching

Lao-Tse: „Knjiga puta i vrline“, Mladost, Zagreb, 1981, Biblioteka „Zlatno slovo“, Prevod: Stojan Vučićević, XLVIII, str. 62.

1

A sada ćemo ostaviti bebu, pošto je upoznala radosti samoće i mirovanja i vratiti se za trenutak majci.

Ležeći još jednom na majčinom telu, s jednim uvom prislonjenim uz njeni srce, beba ponovo otkriva poznati, ravnomerni ritam.

Sve je završeno. Sve je savršeno.

Ovo dvoje koji su se borili tako žestoko ponovo su se sjedinili.

I mi smo zadovoljni: razumeli smo.

Želeli smo da znamo zašto je rođenje tako užasno.

Mislili smo: Kada bismo samo mogli da razumemo šta nam ove novorodene bebe govore tako ljutito... Šta hoće da nam kažu svojim rukama i nogama što se grčevito trzaju, svojim glavama, šakama, ledima – svojim vrištanjem.

One nam govore: Boli me. Ja patim.

I sa još većim očajanjem: Plašim se.

Taj strah i taj bol su jedno.

One pokušavaju da izraze upravo ono što su i njihove majke govorile – mada se nisu usudivale da budu suviše iskrene.

Ko je dovoljno prirodan i slobodan da bi se usudio da kaže: Strah me je?

Žene se *nisu* usudivale da to kažu.

Ali njihova tela su to govorila! Tela žena koje su se porađale bila su masa grčeva, napetosti, frenetičnih napona, zgrčenih mišića. Njihova tela su želela samo da pobegnu, da poreknu ono što se dešavalо; ona su bila nemni svedoci njihove panike i užasa.

Otklonivši ovaj strah, oslobođeni smo žene agonije porođaja, tako da sada on u nekim slučajevima može da postane ekstaza.

Oslobađajući dete ovog užasa, možemo da pretvorimo radaće u nešto ushićujuće.

Da bismo zaštitili novorođenčad od straha, moramo im otkrivati svet vrlo postepeno, ne zasipajući ih većim brojem senzacija nego što mogu da prime i podnesu.

Pri tom je od suštinskog značaja oživeti sećanja i utiske iz prošlosti; stvoriti vezu između prošlosti i sadašnjosti; postarati se da u ovom sasvim nepoznatom, neprijateljskom svetu postoji neka poznata stvar koja će dete ohrabriti i utešiti.

Pokušajmo opet da zamislimo šta je to što čini ovaj ritual prelaska iz jednog sveta u drugi tako užasnim.

Čula nas odraslih su izgubila onu prvobitnu oštrinu, onu prvobitnu potpunu osjetljivost. Ali što je još važnije, ona su se razjedinila i svako od njih funkcioniše nezavisno od ostalih.

Složeni sistemi filtriraju i organizuju naše čulne utiske u koherentne opažaje, daju im logičnost i smisao. A ovo uslovljavanje je tako duboko ukorenjeno u nama da ga više nismo svesni.

Naša uslovjenost, naš *jezik*, skrivaju od nas svu raznolikost, i štite nas od poražavajuće mnogostruktosti stvari.

Ali ovo nije slučaj sa novorodenčetom.

Senzacija je potpuna, nije filtrirana ni organizovana.

Jedan nezgrapan pokret, trenutak nepažnje ili preterane revnosti, i sve je izgubljeno.

Dete počinje da plače.

Isto tako smo se pitali: Šta je to što nas sprečava da vidimo ovo novo biće u svetu njegove sopstvene, drugačije realnosti?

Sada znamo da smo mi sami odgovor na to pitanje. Odgovor je „Ja“, ego, naša uslovjenost. Ono što jesmo.

Naš običaj da sečemo pupčanu vrpcu odmah po što je beba rođena je izvanredan primer našeg slepila.

Kako to, pitamo se mi, – da Čovek, razumna životinja sa svojom čuvenom inteligencijom, postupa tako nerazumno u tako važnom trenutku?

Zašto to činimo?

Niko ko prisustvuje rađanju ne može a da ne bude duboko uzneniren – bilo da se radi o akušeru ili o babici, bilo da su pomagali pri deset, ili deset hiljada porodaja.

Ovo je bez sumnje zato što smo svi doživeli rađanje. Odjeci tog dogadaja su u nama isto toliko moćni koliko i potisnuti.

Ništa se ne zaboravlja – rođenje najmanje od svega. Samo se gubi oština neposrednog utiska.

Zato su lekar i babica duboko ali nesvesno emotivno uključeni u svaki porodaj u kome učestvuju.

Dolazi do nesvesne promene u našem disanju u trenucima velike emocionalne napetosti.

Kako se vrhunac svakog porodaja približava, ova emocija se pojačava.

Shvatamo li kako je ovo zarazno, i destruktivno?

Kada se dete prvi put pojavi, emocija je na svom vrhuncu.

I kod svih prisutnih disanje – već otežano – u potpunosti prestaje.

Hoće li beba prodisati?

Svima zastaje dah. Svi se poistovećuju sa bebom, iako nesvesno.

Svi smo se vratili sopstvenom rođenju – borimo se za dah baš kao i ovo novorodenče; na ivici gušenja.

Mi nemamo pupčanu vrpcu da nas snabde kiseonikom. Stvari tako uskoro postaju nepodnošljive i osećamo da moramo nešto da preduzmemo.

Najlakša, najrazumnija, najočiglednija stvar koju bi posmatrač trebalo da uradi bila bi da jednostavno diše.

U mesto toga, on preseca bebinu pupčanu vrpcu.

Njegovo emocionalno učešće ga je učinilo sasvim nera-zumnim.

Prirodno, beba vrišti.

Svi prisutni uzvikuju sa olakšanjem: Diše.

Ali u stvari samo je njima lagnulo.

Ono što bi zapravo trebalo da kažu je: *Ja dišem!*

Jer činjenica je da se bebi nije žurilo – pupčana vrpca joj daje dovoljno vremena.

Pod izgovorom da pomaže ovom novom, stranom biću, akušer je vodio računa samo o sebi.

Potpuno nesvesno, došlo je do transfera. Oslobođio se sopstvenog bola time što ga je projektovao na dete.

I tako se žrtva, lišena pupčane vrpce, bori da dode do dah-a. I vrišti...

Da bismo mi mogli slobodno da dišemo.

Ovaj proces transfera ponoviće se bezbroj puta, a ishod ovih ponavljanja je ono što mi u svom neznanju nazivamo obrazovanjem.

4

Šta još ostaje da se kaže?

Rizikujući da budemo dosadni, moramo se vratiti još jed-nom bebinom plaču – plaču koji je bio naša polazna tačka.

Mora li beba da plače?

Ovo je pitanje od ogromne važnosti. Od suviše velikog značaja da bismo rizikovali nesporazume.

Odgovor je jasan i jednostavan: Dete mora da plače.

A strašno je važno da plač bude ono što zovemo „dobrim plačem“. Rezonantan, snažan. Jasan plač u kome celo bebino telo učestvuje.

Ovaj plač – ovaj totalni telesni odgovor – potvrđuje da je sve u redu.

Ako je dete, pošto se rodi, omamljeno, ako je mlijatovo, ako čeka umesto da plače, treba preduzeti *istog časa* sve mere da se izazove prirodan, zadovoljavajući plač.

Ovo je očigledno – i ne bi trebalo da bude nikakvih nesporazuma.

Isto tako, ako je dete u toku rađanja zagušeno pupčanom vrpcom, treba da je bez ikakvog oklevanja presečemo i oslobo-dimo bebu.

Sve je ovo blizu pameti. Baš kao što niko ne bi pripremao ženu za prirodan porodaj kada je izvesno da joj je potreban carski rez.

Možda izgleda da smo u ovih nekoliko redova porekli sve ono što smo pre toga rekli.

Nikako.

Dete mora da plače kad se rada.

Jednom. Ili dva puta.

I to je dovoljno.

Zatim dete mora da diše. Ili ako plače, onda njegov plač mora da odaje snagu, vitalnost, zadovoljstvo.

Ne bol, užas, usamljenost.

Nema civiljenja! Nema jecaja!

Ne treba imati naročito osetljivo uvo da bi se prepoznala razlika. Treba samo biti dovoljno pažljiv da bi se spoznao veliki i raznoliki opseg glasa koji novorođenče već poseduje, da bi se videlo koliko mnogo stvari ono može da nam kaže bez reči.

Potrebna je samo minimalna koncentracija da bi se napra-vila razlika između plača života, plača zadovoljstva i plača tuge, bola, plača iz straha.

Pošto je to tako, može li svako dete da uđe u život isto tako lako kao i ono koje smo već opisali?

Da li je moguće da je svima njima potrebno da zaplaču samo jednom ili dva puta a zatim počnu da dišu i tiho guču?

Svakako da nije.

Kao što nije moguće obećati svakoj ženi uspešan prirodan porodaj.

U oba slučaja može svašta da se desi.

Svaki čovek je različit. Svako je jedinstven, tajanstven, nepredvidljiv.

Ponekad će nas žena koja izgleda nepovoljno građena veoma iznenaditi, dok neka druga, čija telesna građa izgleda idealna, ima neočekivane teškoće.

Isto tako, svako dete koje dolazi među nas ima svoj sopstveni temperament, karakter i nasledne osobine; svoju sopstvenu sudbinu.

Svako reaguje na svoj način. I zapanjujuće je videti kako je svako od njih neponovljivo različito.

Dve novorođene bebe liče jedna na drugu koliko Eskim liči na Papuanca.

A ipak...

Čudnovato, u prvim trenucima sva novorođenčad su slična. U toku jednog kratkog perioda još uvek izgledaju kao da uopšte nemaju identitet.

Identitet će se ubrzo pojaviti. Uskoro više neće biti moguće da ih pobrkamo. Ali u toku ovih prvih nekoliko trenutaka bebe su uznemirujuće slične.

Radi se jednostavno o tome da sve imaju istu masku. Bezličnu masku straha. I tek kada maska spadne, otkrivamo individuu ispod nje.

Mada je svako dete jedinstveno, svako od njih mora da prode kroz iste faze na putu od zatvorenog do otvorenog sveta, od faze u kojoj je okrenuto sebi do faze u kojoj se otvara prema svetu.

Svaka beba prelazi ovaj put na svoj način.

I one koje ga prelaze najbrže nisu u tome nužno i najuspešnije.

Neke bebe izgledaju kao da uskaču u život, a zatim se iznenada ljušto povlače.

Druge ne prestaju da se bore, stisnutih očiju ne shvatajući da je njihovo iskušenje gotovo, da su se rodile. Veoma je teško otgnuti ih od njihovih košmara, od njihovih strahova.

Neke se radaju sasvim ležerno, jedva da zaplaču, otvaraju oči i počinju da se igraju!

Neke, opet, prelaze taj put lagano, mirno, veličanstveno. Uopšte govoreći, kada dete otvorí oči bitka je završena i dobijena.

Upravo se tada, zapravo, dete rodilo.

5

Ali da li je rođenje zaista tako važno? upitaće neko.

Ono ne traje dugo u poređenju sa onim što mu prethodi i što sledi. To je samo neprijatan trenutak koji treba izdržati.

Smatram da je ovo donekle lakomisleno. Postoji najzad još jedan „neprijatan trenutak“ koji, mada možda isto tako kratak, baca dugu senku: trenutak smrti.

Rađanje može biti stvar trenutka. Ali to je jedinstveni trenutak.

Roditi se znači početi disati, prepustiti se tom neprestanom kretanju koje će biti sa nama sve dok ne umremo.

Naše disanje je krhka barka koja nosi od rođenja do smrti.

Svako diše.

Ali postoji mnogo načina disanja.

Od suštinskog je značaja da li dišemo slobodno ili otežano. Mnogi ljudi idu kroz život polugušeni! Nesposobni za pravu udah, mnogo manje za pravi smeh!

Živeti slobodno znači disati slobodno. Ne samo ramenima i grudnim košem već stomakom, slabinama, ledima.

Da bi se živilo i disalo potpuno, potrebna su prava leđa, slobodna kičma. Gipka i živa i savitljiva.

Mnogi idu kroz život sa drškom od metle umesto kičme.

Mentalno oboleli ljudi, na primer, su nesposobni da duboko dišu.

Ako postoji i najmanja blokada duž kičme, disanje – život – se ošteće. I čovek je zaista osakaćen. Disanje počinje odmah po rođenju, kao i njegova moguća oštećenja.

Kao što ne postoji dvoje ljudi sa istim licem, ne postoje ni dvoje ljudi koji isto dišu. Svako ljudsko biće diše na svoj način. Obično loše.

Mnogi ljudi priznaju ovo kada kažu: Ne umem da dišem kako treba, trebalo bi da naučim.

Neki čak i pokušavaju.

Ali, to nije stvar koja se može naučiti.

Vaš način disanja je utvrđen – jednom zauvek – kada ste se rodili.

Posle toga je suviše kasno. O tome je trebalo misliti *tada*.

6

Što je još opasnije drugi će reći: – Bez sumnje, rođenje je od trajnog uticaja na dete, ali život nije igra. Život je nemilosrdna borba. Džungla. Prema tome, sviđalo vam se to ili ne, agresija je neizbežna.

Potpuno je pogrešno misliti da rođenje bez nasilja stvara decu koja su pasivna, slaba, glupa. Sasvim suprotno.

Rodenje bez nasilja stvara decu koja su jaka, zato što su slobodna; bez konflikta. Slobodna i potpuno svesna.

Agresija nije snaga. Ona je upravo suprotno. Agresija i nasilje su maske pod kojima se kriju slabost, nemoć i strah. Snaga znači samopouzdanost, nezavisnost, osmeh.

Teško će biti ubediti one koji se zalažu za agresiju.

Oni sami su patili i zato kažu: – Moj život je bio težak.

Primao sam udarce i zato sam postao ovakav kakav jesam. Neka i mojoj deci bude tako.

100

Ono što zapravo kažu, ne priznajući to, jeste: – Ja sam patio, zašto i drugi ne bi patili?

Užasan zakon odmazde.

Ovo su ljudi koji su nekada govorili (ili koji čak i sada kažu): – Žene pate rađajući. U redu, to je zato što tako mora biti.

Ovo je strašna *a posteriori* logika. Mi znamo šta ljudi zapravo hoće da kažu ovakvim fatalizmom. Oni zapravo govore o zlu, grehu i iskupljenju. Kult patnje nije nov. On vodi unazad pravo do lomače, do Inkvizicije, do svih pokolja izvršenih u ime kralja ili savesti.

Ovde se ne radi ni o kakvom grehu.

Radi se samo o grešci i neznanju. O našem sleplu i našoj ravnodušnosti.

Ova vrsta patnje je besmislena. Ona nema nikakve svrhe.

Njome se ne udovoljava ni jednom bogu. Ona proizlazi iz nedostatka inteligencije.

Prirodni porodaj – porodaj bez bola – je dokaz za to.

Posle svega ovoga mogu da kažem samo jedno: – Pokušajte.

Sve što je ovde rečeno je jednostavno. Tako jednostavno da se osećam neugodno što sam se na svemu tome toliko zadržavao.

Možda smo izgubili smisao za jednostavnost.

Ovde je tako malo potrebno. Nikakvi skupi uređaji za snimanje, nikakve pomodne tehničke sprave.

Potrebno je samo malo strpljenja i usrđnosti. Malo tištine. Nenametljive ali stvarne pažnje. Prihvatanje pridošlice kao ličnosti. Nesamosvesti.

I ljubavi.

Bez ljubavi porodilište može biti savršeno – osvetljeno samo onoliko koliko je potrebno, sa zvučno izolovanim zidovima, sa optimalnom temperaturom vode za kupanje – a dete će ipak vrištati.

101

Ako je ipak ostao i trag nervoze, zlovolje i nestrpljenja,
potisnutog gneva, beba će to osetiti.

Njen sud je zastrašujuće nepogrešiv.

Beba zna sve. *Oseća* sve.

Beba nam gleda pravo u dušu, zna boju misli.
Bez pomoći jezika.

Novorođenče je ogledalo koje odražava naš lik. Na nama
je da se pobrinemo da ne plače.

8

Ima nešto što niste spomenuli.

– Šta?

– Šta se dešava sa ovom decom rođenom u tišini i ljubavi?

Da li se razlikuju od druge dece?

– Teško je reći. Morali biste ih videti.

– Pa...?

– Ponekad kada se dete rodi ono ima masku koja ga skriva, izobličava, koja ga čini ružnim... Tragičnu masku – skupljenih obrva, opuštenih uglova usta... Ali, postoji jedna druga maska. Maska sreće, radosti – komična maska. Sa ustima razvučenim u široki osmeh. Opuštenih obrva, očiju stisnutih od zadovoljstva...

– Ali, *ta* maska sigurno još nije viđena na novorođenčetu. To je nemoguće.

– Mislite? Pogledajte...

– Oh! Ova beba se ne smeši – ona se *smeje!* Ona stvarno guče!

– Vi ste to rekli, ne ja.

– Čudesno... Ali ovo svakako nema veze sa onim o čemu smo pričali.

– A zašto ne?

– Pričali smo o rođenju i novorođenčadi. Vi mi pokazujete dete od šest meseci.

– Od šest meseci?

– Bebe se ne smeše pre nego što napune dva meseca. Najmanje mesec i po dana. Što se tiče smejanja...

– To je ono što ljudi kažu. Ali *ova* beba je stara manje od dvadeset četiri časa!

– Ne mogu da verujem!

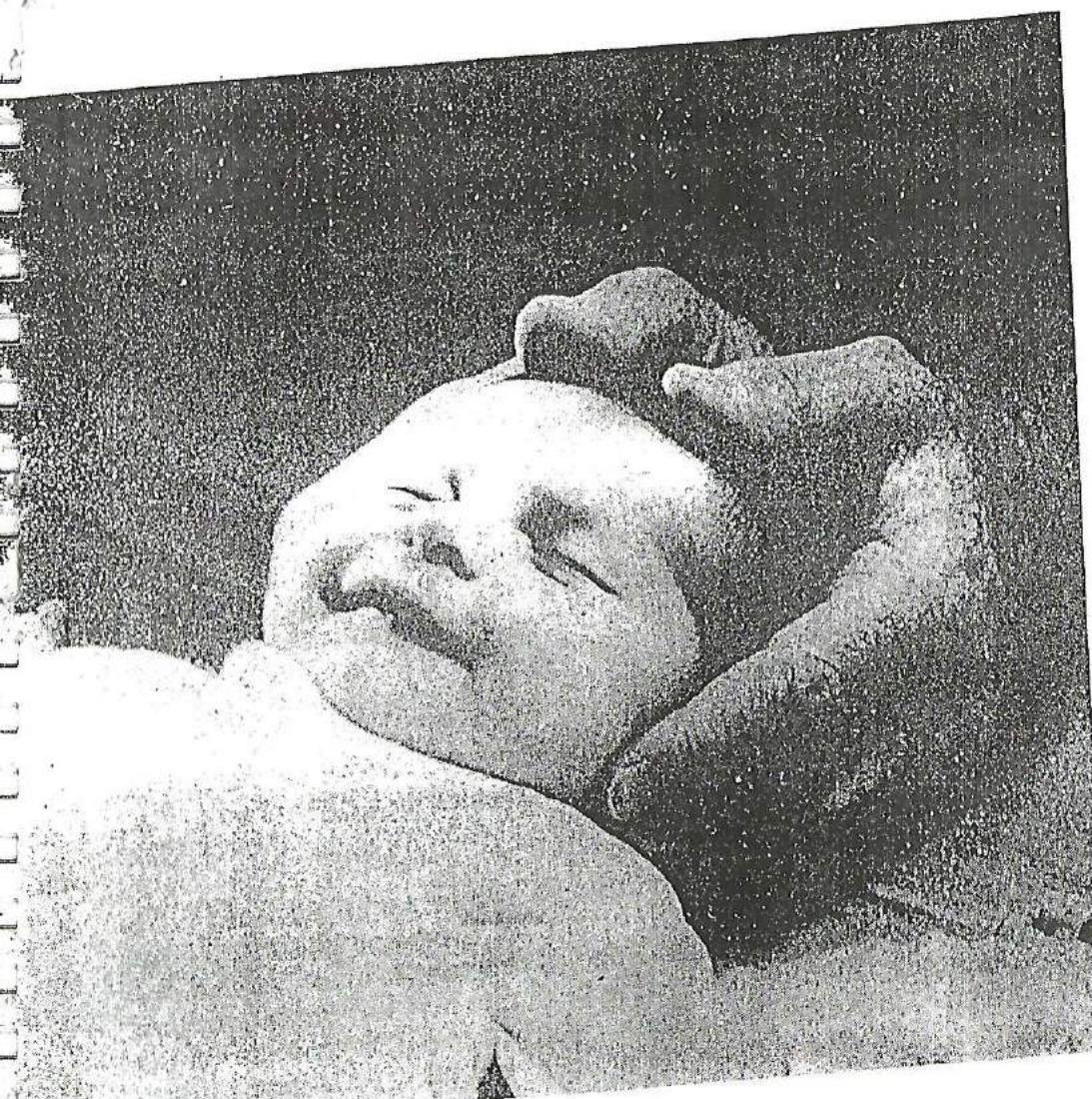
– Priznajem da se to ne dešava vrlo često, bar ne za sada. Ali... znate li da postoji još jedna maska? Ili zapravo, *pravo* lice bez ikakve maske.

– Ne razumem.

– Naše emocije su duševna stanja – nepostojane, večno promenljive. Neke od njih negujemo, drugih se plašimo. Ali, sve su one zapravo jedno isto. Suze i smeh su vrlo bliski. I ova radost koja nas zapanjuje kod jedne bebe nije u suštini ništa izuzetnija nego li tuga kod neke druge bebe. To je još uvek samo maska.

– Ali, šta ostaje kada je dete bez maske? Šta ostaje kada i radost i tuga nestanu?

– Gotovo ništa. Pogledajte...

Frederik Leboaje
RODENJE
BEZ NASILJA
I izdanje, 1989. godine

Preveli sa engleskog
LENA PETROVIĆ i
MARJAN TOŠIĆ

Recenzent
VUK STAMBOLIĆ

Urednik
DRAGAN MOMČILOVIĆ

Korice
VLADIMIR KRSTIĆ

Lektor
VERICA NOVAKOV

Korektori
GORDANA KRSMANOVIĆ
EMILIJA ILIĆ

Izdavač
IRO „GRADINA“
(Niš, M. Tita 38)

Za izdavača
SEVDELIN ANDREJEVIĆ
Direktor

Štampa
GIRO „PROSVETA“
(Niš, Vojvode Gojka 14)

Tiraž: 5000 primeraka